

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОШИРНОСТІ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІВЧАТ ТА ЖІНОК

Київ-2014

СПИСОК АВТОРІВ

Інна Волосевич	старший дослідник Відділу досліджень ринків послуг GfK Ukraine
Таміла Коноплицька	дослідник Відділу досліджень ринків послуг GfK Ukraine
Тетяна Костюченко	дослідник Відділу досліджень ринків послуг GfK Ukraine
Даріна Міханчук	дослідник Відділу досліджень ринків послуг GfK Ukraine
Тамара Марценюк	к.соц.наук, доцентка, зовнішня консультантка

ЗМІСТ

1	ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ	5
1.1	Передумови та мета дослідження	5
1.2	Методологія та дизайн вибірки	5
1.3	Структура опитувальника	8
1.4	Навчання інтерв'юерів	8
1.5	Зважування даних	9
2	СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЖІНОК	11
2.1	Основні соціально-демографічні показники	11
2.2	Зайнятість та професія	12
2.3	Склад домогосподарств	13
2.4	Квінтیلی добробуту	15
3	НАСИЛЬСТВО У РОДИНІ	17
3.1	Жінки, які зазнали фізичного насильства	18
3.2	Особи, які заподіяли фізичне насильство над жінками	20
3.3	Примушення до першого статевого акту	22
3.4	Досвід сексуального насильства і особи, які заподіяли таке насильство	22
3.5	Досвід різних форм насильства	25
3.6	Насильство під час вагітності	26
3.7	Контроль над жінкою у шлюбі з боку чоловіка або партнера.....	27
3.8	Форми насильства у шлюбі	30
3.8.1	Види насильства з боку чоловіка/партнера	30
3.8.2	Відмінності у різних формах насильства у шлюбі за характеристиками респонденток	32

3.8.3	Специфічні ситуації, що призводять до насильства у шлюбі ..	35
3.9	Насильство в шлюбі залежності від характеристик подружжя	36
3.10	Частота насильства у шлюбі з боку чоловіка	38
3.11	Початок насильства у шлюбі	40
3.12	Типи тілесних пошкоджень у жінок внаслідок насильства, вчиненого у шлюбі	41
3.13	Жінки, які пережили насильство і шукали допомогу	43
3.14	Причини незвернення по допомогу	46
3.15	Вплив насильства на професійну діяльність жінки	48
4	ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ, ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	49
4.1	Досвід фізичного та сексуального насильства	49
4.2	Досвід емоційного, фізичного та сексуального насильства в шлюбі	50
4.3	Звернення по допомогу	52
4.4	Висновки і рекомендації	52
4.5	Висновки і рекомендації	54
4.5.1	Рекомендації щодо цільових груп жінок, на яку потрібно звертати особливу увагу при розробці та реалізації програм з протидії насильству в сім'ї	55
4.5.2	Рекомендації з протидії гендерним стереотипам, що передбачають обов'язок жінки підкорятися чоловіку, зокрема, стереотипам щодо допустимості насильства в сім'ї	55
4.5.3	Рекомендації з профілактики та протидії алкогольної залежності, що є одною з основних передумов для насильства проти жінок і насильства в сім'ї зокрема	56
4.5.4	Рекомендації з підвищення інформованості жінок про те, куди можна звернутися у випадках насильства, і яким чином надається допомога	56
4.5.5	Рекомендації з підвищення ефективності системи реагування на насильство в сім'ї	57

---

1. ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 ПЕРЕДУМОВИ ТА МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

На замовлення Фонду народонаселення ООН (далі – ФН ООН) компанія ІП «ГФК Юкрейн» (далі – GfK Ukraine) провела національно репрезентативне опитування про насильство стосовно жінок і дівчат з використанням блоку анкети «Відносини в родині» Медико-демографічного обстеження домогосподарств (МДОУ), яке було проведене у 2007 році Українським центром соціальних реформ спільно з Державним комітетом статистики та Міністерством охорони здоров'я і за підтримки USAID.

У фокусі даного дослідження – вимірювання поширення насильства за допомогою статистичних індикаторів, рекомендованих Статистичною комісією ООН, які жодного разу не були виміряні в Україні до 2007 року. Офіційна статистика включає тільки записи випадків насильства та кількість зареєстрованих осіб, що вчинили акт насильства, але цього недостатньо для вичерпного аналізу поточної ситуації та для відстежування тенденцій.

Відсутність актуальної інформації щодо поширеності та характеристик насильства стосовно жінок та дівчат є одним з найбільш значущих факторів, що стримують розробку та впровадження цільових програм попередження насильства. Тому мета дослідження – отримати свідчення і конкретні дані щодо рівня поширеності насильства стосовно дівчат і жінок, щодо контексту насильства та щодо факторів ризику, які стосуються як індивідів, так і домогосподарств. Результати дослідження є співставними із результатами опитування МДОУ-2007.

1.2 МЕТОДОЛОГІЯ ТА ДИЗАЙН ВИБІРКИ

Опитування проводилося впродовж серпня-вересня 2014 року методом особистого інтерв'ю вдома у респонденток (або в приміщенні, де респондентки проживали на момент опитування). Обсяг вибірки жінок у віці 15-49 років склав 1606 респонденток.

Дизайн вибірки дослідження 2007 року відтворити не вдалося, оскільки на запит GfK Ukraine не було надано опис інструкторських дільниць Всеукраїнського перепису населення 2001 року, які використовувались для відбору кластерів вибірки 2007 року. Слід також зазначити, що кількість і структура населення суттєво змінилась з часів перепису (так за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 кількість жінок у віці 15-49 років складала 12 582 673, а відповідно до даних Державної служби статистики України станом на 1 січня 2014 року їх кількість скоротилась до 11 105 927 осіб, змінилась також і вікова структура жінок).

Тому в 2014 році було застосовано багатоступеневу вибірку з використанням маршрутного методу відбору респондентів. Для побудови вибірки було застосовано дані Державної служби статистики України щодо складу населення України станом на 1 січня 2013 (даних щодо розподілу громадян у розрізі стать/вік/населений пункт станом на 1 січня 2014 року на момент опитування не було в наявності), а також дані Центральної виборчої комісії щодо опису на кількості виборців на виборчих дільницях.

Вибірка опитування 2014 року будувалась таким чином:

- Інтерв'ю розподілилися між 26 адміністративними одиницями (24 області, АР Крим та Київ) пропорційно до кількості населення у кожній одиниці;
- В межах кожної адміністративної одиниці інтерв'ю розподілилися між населеними пунктами таких категорій: села, міста з населенням до 50 000 жителів, міста з населенням 50 000 – 200 000 жителів, міста з населенням 200 001 – 500 000 жителів, міста з населенням понад 500 000 жителів.
- В межах кожного населеного пункту, в якому проживає понад 200 000 мешканців, випадковим чином відбирались виборчі дільниці (з списку на сайті Центральної виборчої комісії), описи меж яких використовувались як маршрути для відбору домогосподарств, з розрахунку близько 10 інтерв'ю в межах кожної дільниці. Таким самим чином були відібрані виборчі дільниці для опитування населення міст/сіл, в яких проживає менше 200 000 мешканців.
- В межах кожного маршруту інтерв'юєру була надана початкова точка маршруту та інструкції щодо випадкового відбору домогосподарств для опитування.
- Якщо в домогосподарстві нікого не було на момент першого візиту, інтерв'юєр робив ще 2 візити у домогосподарство.
- Як і в 2007 році інтерв'ю проводилося з жінками віком 15-49 років, які проживають у домогосподарстві або, принаймні, провели у ньому минулу ніч як гостя. Якщо у домогосподарстві проживали кілька жінок віком 15-49 років, інтерв'юєр випадковим чином обирав респондентку для інтерв'ю відповідно до останньої цифри в номері анкети з таблиці, що була застосована у 2007 році:

Таблиця 1.2.1. Таблиця для відбору респонденток

Остання цифра номера анкети	Кількість жінок 15-49 років в домогосподарстві, Всього							
	1	2	3	4	5	6	7	8
0	1	2	2	4	3	6	5	4
1	1	1	3	1	4	1	6	5
2	1	2	1	2	5	2	7	6
3	1	1	2	3	1	3	1	7
4	1	2	3	4	2	4	2	8
5	1	1	1	1	3	5	3	1
6	1	2	2	2	4	6	4	2
7	1	1	3	3	5	1	5	3
8	1	2	1	4	1	2	6	4
9	1	1	2	1	2	3	7	5

Слід зазначити, що на територіях Донецької та Луганської області, непідконтрольних українській владі, опитування було проведено тільки у містах Луганськ та Донецьк. В попередній дизайн вибірки потрапило також м. Старобельськ Луганської області, але воно було вилучене з вибірки через неможливість проведення опитування.

Крім того, опитування не охоплювало переміщених осіб, що перебували в таборах, та біженців, що перебували в інших країнах, а переміщені особи, що проживають в Україні, під час опитування не фіксувались.

В Таблиці 1.2.2 викладене порівняння вибірок опитувань 2014 та 2007 року.

Таблиця 1.2.2 Порівняння вибірок 2014 та 2007 року

	2014	2007
Дати проведення опитування	серпень-вересень 2014	липень-листопад 2007
Географія	вся Україна	вся Україна
Обсяг вибірки	1 606 жінок віком 15-49 років	2 903 жінок віком 15-49 років
База для побудови вибірки	Дані Державної служби статистики України станом на 1.01.2013	Перепис населення 2001 року
Метод відбору респондентів	Випадковий маршрутний	Випадковий адресний

Обмеження дослідження 2014 року	<p>1) У Луганській області опитування було проведене у населених пунктах, підконтрольних українській владі, та у Луганську – з вибірки було вилучено м. Старобельск через неможливість проведення опитування</p> <p>2) Опитування не охоплювало переміщених осіб, що перебували в таборах, та біженців, що перебували в інших країнах, та не фіксувало переміщених осіб на території України</p>	
---------------------------------	--	--

1.3 СТРУКТУРА ОПИТУВАЛЬНИКА

Опитувальник 2014 року відповідає блоку «Відносини у родині та проблема насильства в сім'ї» україномовного опитувальника 2007 року¹. Запитання щодо соціально-демографічних характеристик респонденток також було взято з україномовного опитувальника 2007 року. До блоку соціально-демографічних характеристик були додані уточнюючі запитання щодо зайнятості респонденток. Крім того, в 2014 році до опитувальника були додані деякі нові запитання щодо досвіду насильства (докладніше див. вступ до розділу 3).

Російськомовна версія опитувальника була підготовлена GfK Ukraine на базі україномовної, оскільки на запит GfK Ukraine не було надано російськомовної анкети опитування 2007 року.

1.4 НАВЧАННЯ ІНТЕРВ'ЮЕРІВ

GfK Ukraine були організовані тренінги для бригадирів та інтерв'юерів з питань проведення інтерв'ю з жінками і дівчатами щодо домашнього насильства у всіх регіонах та підготовлена спеціальна інструкція для інтерв'юерів.

До початку проведення інтерв'ю інтерв'юер повинен був забезпечити абсолютну приватність. Якщо це неможливо на момент першого візиту, але є згода респондентки на інтерв'ю, воно переносилось на інший час / день. Якщо будь-хто із дорослих заходив до кімнати під час заповнення анкети, інтерв'юер повинен був зупинитися і не ставити питання далі, за потреби змінити тему. Інтерв'ю могло бути продовжене тільки коли третя особа виходила з кімнати.

Інтерв'юерам була надана довідкова інформація для жертв насильства, яку вони за потреби надавали респонденткам.

1. Невідповідність одного питання у 2014 та 2007 роках описана в виносках до таблиці 3.7.1 (див. розділ 3.7)

1.5 ЗВАЖУВАННЯ ДАНИХ

З метою статистичного коригування даних при обробці даних були застосовані статистичні ваги, які забезпечили 100% відповідність вибірки соціально-демографічній структурі населення жіночої статі віком 15-49 років за критеріями віку, регіону та розміру населеного пункту відповідно до даних Державної служби статистики України станом на 1.01.13.

2. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЖІНОК

2.1 ОСНОВНІ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПОКАЗНИКИ

Розподіл респондентів за соціально-демографічними характеристиками у 2014 році змінився (порівняно з даними 2007 року) у бік збільшення чисельності вікових груп 20-29 років та 40-49 років.

Крім того, у порівнянні з результатами 2007 року, у даному дослідженні жінки є більш освіченими (значно вища частка опитаних жінок має вищу освіту і, відповідно, значно менша частка мають середню освіту). Початкову освіту мають близько 2% жінок у дослідженні 2014 році (це більше, ніж у 2007 році – 0,2% – але загалом, частка жінок, які мають тільки початкову освіту, дуже низька).

Інші характеристики, такі як місце проживання та регіон, не мають значущих відмінностей порівняно з 2007 роком².

Таблиця 2.1.1 Основні соціально-демографічні характеристики жінок

Відсотковий розподіл жінок у віці 15-49 років за характеристиками, Україна		
	2014	2007
Вікова група		
15-19 років	10,3%	8,6%
20-29 років	30,8%*	27,2%
30-39 років	30,1%	31,7%
40-49 років	28,8%*	32,6%
Місце проживання		
Місто	71,3%	70,9%
Село	28,7%	29,1%
Регіон		
Північ	18,0%	19,9%
Центр	11,6%	11,9%
Схід	31,5%	29,4%
Південь	15,3%	15,9%
Захід	23,7%	22,9%
Освіта		

2. Тут і далі описані лише ті відмінності у даних 2007 та 2014 років, що є статистично значущими з ймовірністю 95%

Без освіти	0,0%	0,1%
Початковий	1,6%*	0,2%
Середній/ПТУ	27,8%*	37,4%
Вищий (Університет/Технікум)	70,4%*	62,4%
Немає відповіді	0,2%	0,0%
Всього	1606	2903
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		

2.2 ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ПРОФЕСІЯ

Близько половини опитаних жінок 15-49 років (52%) зараз працюють за наймом. 17% не працюють на даний момент, оскільки перебувають у декретній відпустці. Кожна десята з опитаних жінок веде домашнє господарство, через що не працює і не шукає роботу. Ще 10% - студентки або учениці. Тимчасово не працюють, але перебувають у пошуку роботи 7% опитаних жінок.

Загалом серед жінок, які взяли участь у опитуванні, 55% - наразі є зайнятими (працюють на момент опитування за наймом або є самозайнятими), а 45% - незайнятими.

Таблиця 2.2.1. Розподіл жінок за типом зайнятості

Відсотковий розподіл жінок у віці 15-49 років за типом зайнятості, Україна 2014	
Працюю за наймом (на підприємстві, в установі, військовослужбовець)	51,6%
Самозайнята (працюю на себе, підприємець)	2,9%
Тимчасово непрацююча через декретну відпустку	17,3%
Тимчасово непрацююча, шукаю роботу	7,2%
Пенсіонерка	0,7%
Не працюю і не шукаю роботу, веду домашнє господарство тощо	10,2%
Студентка / учениця	10,1%
Всього 2014	1606

Серед жінок, які зараз працюють, приблизно кожна третя (32%) – це працівники торгівлі, а 30% - професіонали/фахівці з вищою освітою, які не мають підлеглих. Близько 14% - технічні службовці.

Таблиця 2.2.2. Розподіл жінок за професіями

Відсотковий розподіл працюючих жінок у віці 15-49 за професією на момент обстеження, частка зайнятих жінок, Україна 2014	
Працівник сфери торгівлі та послуг	32,1%
Професіонал/ фахівець з вищою освітою, без підлеглих	29,7%
Технічний службовець	13,5%
Некваліфікований робітник, різноробочий	6,4%
Керівник, менеджер, що має підлеглих	6,0%
Кваліфікований робітник з інструментом (з видобутку корисних копалин, будівництва, вироблення різної продукції)	3,3%
Робітник з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	3,0%
Кваліфікований робітник сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	2,7%
Законодавець, вищий державний службовець	1,5%
Інше	0,6%
Немає відповіді	1,3%
Всього	878

Більше половини (65%) жінок працювали протягом останніх 12 місяців перед обстеженням. Ця частка значно менша у порівнянні з даними 2007 року (у 2007 році жінок, які були зайняті протягом 12 місяців перед обстеженням було 76%). Тобто, у 2014 році у дослідженні взяли участь більше жінок, які не працюють тривалий час, а саме більше року.

Таблиця 2.2.3. Зайнятість жінок протягом останніх 12 місяців

Відсотковий розподіл жінок за зайнятістю протягом останніх 12 місяців перед обстеженням, Україна		
	2014	2007
Були зайняті протягом 12 міс	64,5%*	75,5%
Не були зайняті протягом 12 міс	36,5%*	24,5%
Всього	1606	2903
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		

2.3 СКЛАД ДОМОГОСПОДАРСТВ

Переважна більшість жінок (62%), які взяли участь у опитуванні, зараз перебувають у шлюбі. Ще 7% проживають з чоловіком. Таким чином, 69% жінок, які взяли участь у дослідженні перебувають у зареєстрованому або незареєстрованому шлюбі та проживають разом з чоловіком на момент опитування. Частка цих жінок значуще вища, ніж частка жінок, які взяли участь

у дослідженні 2007 року та на той час перебували у зареєстрованому чи незареєстрованому шлюбі (63%).

Відповідно, зменшилася порівняно з 2007 роком частка жінок, які зараз не проживають з чоловіком (але були одружені або проживали з чоловіком), частка тих, хто ніколи не перебував у зареєстрованому чи незареєстрованому шлюбі та частка вдів.

Таблиця 2.3.1. Розподіл жінок за сімейним станом

Сімейний стан на момент обстеження, Україна		
	2014	2007
Зараз заміжня	62,0%*	58,3%
Зараз проживає з чоловіком	6,7%*	4,7%
Була заміжною / проживала з чоловіком	11,8%*	14,5%
Ніколи не була заміжною / не проживала з чоловіком	17,9%	18,9%
Вдова	1,7%*	3,6%
Всього	1606	2903
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		

Переважна більшість жінок (69%), які взяли участь у опитуванні сказали, що їхні діти проживають разом з ними. Найбільше, жінки проживають з однією дитиною (59%) або з двома дітьми (35%). Найбільша кількість дітей, які проживають в одному домогосподарстві з опитаними жінками – шестеро (0,1%).

Таблиця 2.3.2. Діти, які проживають разом з жінками

Діти, що проживають у домогосподарстві, Україна 2014		
	2014	2007
Частка жінок, які проживають разом з дітьми	68,5%	67,4%
Кількість дітей, що проживають з жінкою:		
1	59,1%	61,1%
2	35,4%	32,8%
3	3,2%	4,3%
4	0,9%	1,3%
5	0,2%	0,2%
6	0,1%	0,2%
8	0,0%	0,1%
Немає відповіді	1,3%	0,0%
Всього	1606	2903

2.4 КВІНТИЛІ ДОБРОБУТУ

Показник добробуту був розроблений і випробуваний у багатьох країнах як інструмент для оцінки нерівномірності доходів домогосподарств (Rustein 2004, Rutstein et al., 2000). Показник добробуту розраховано шляхом визначення ваги або оцінки фактору для кожного предмету власності домогосподарства, в якому проживають опитані жінки, на основі аналізу головних компонент. Ці значення були підсумовані по кожній респондентці і проранжовані. Після цього вибіркочну сукупність було поділено на квінтилі – п'ять груп з однаковою кількістю осіб у кожній групі. До кожного квінтилю добробуту потрапило 20% вибіркової сукупності.

У 2014 році була використана така ж методика обрахунку квінтилів добробуту, як і у 2007. Однак квінтилі опитувань 2014 та 2007 років неспівставні, оскільки у 2007 році квінтилі добробуту були розраховані для вибірки всіх домогосподарств (тому квінтилі для підвибірки жінок у віці 15-49 років не становлять 20%), а у 2014 році – для вибірки домогосподарств, в яких проживають жінки віком 15-49 років (і, відповідно, кожен квінтиль становить 20% вибірки).

---

3. НАСИЛЬСТВО У РОДИНИ

Опитування включало запитання для жінок, які коли-небудь були одружені, інформацію про те, чи переживали вони коли-небудь різні форми емоційного, фізичного або сексуального насильства з боку свого теперішнього (останнього) чоловіка / партнера³. Емоційне насильство у шлюбі оцінювалось за допомогою запитань до жінок щодо того, чи казав або робив чоловік коли-небудь щось, щоб принизити її перед іншими; чи погрожував заподіяти біль або шкоду їй, або близьким їй людям; чи ображав її, або змушував погано думати про саму себе. Щоб оцінити поширеність фізичного насильства у шлюбі, жінкам ставились запитання щодо того, чи робив їх чоловік / партнер коли-небудь хоча б одну з наступних дій: (1) штовхав, тряс, кидав щось у неї, викручував руки або тягнув за волосся; (2) хльостав долонями; (3) бив кулаком або чимось, що може травмувати, давав стусани, волочив або бив; (4) намагався задушити або навмисне обпалити; (5) погрожував або нападав з ножем, пістолетом або іншою зброєю. Поширеність сексуального насильства оцінювалась за допомогою запитання про те, чи чоловік або партнер коли-небудь фізично змушував жінку до статевого акту з ним або до здійснення будь-яких інших сексуальних дій. Жінок, які відповідали, що переживали будь-які форми насильства, запитували про частоту конкретних актів, які трапились протягом 12 місяців, що передували обстеженню.

Крім того, збиралась інформація про будь-яке фізичне насильство, яке переживала жінка з часу, коли їй виповнилося 15 років. Також збиралась інформація від усіх жінок, які коли-небудь були сексуально-активними, про те, чи був їх перший у житті статевий акт добровільним або вимушеним (проти їхньої волі), або чи переживали вони сексуальне насильство коли-небудь іншого разу. Якщо жінка відповідала, що переживала фізичне або сексуальне насильство, її запитували, чи шукала вона допомогу під час останнього випадку насильства.

Розподіли відповідей за всіма запитаннями подаються у порівнянні з даними МДОУ-2007. Виняток становлять нові запитання, що були додані до опитувальника у 2014 році: (1) щодо присутності дітей під час фізичного насильства чоловіка над жінкою; (2) щодо того, які ситуації призводять до насильства чоловіка над жінкою; (3) щодо звернень по медичну допомогу при фізичному насильстві; (4) щодо причин незвернення по допомогу серед жінок, постраждалих від фізичного або сексуального насильства; (5) щодо досвіду звернень до міліції серед жінок, постраждалих від фізичного або сексуального

---

3. Тут і далі термін «чоловік» стосується як теперішнього / останнього чоловіка для теперішньої / колишньої дружини, так і теперішнього / останнього партнера для жінок, які в даний час проживають, або проживали, разом зі своїм партнером у неофіційному шлюбі.

насильства; (б) яким чином фізичне та сексуальне насильство заважало роботі, що приносить дохід.

3.1 ЖІНКИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ФІЗИЧНОГО НАСИЛЬСТВА

У Таблиці 3.1.1 показано відсоткову частку усіх жінок, які повідомили про свій досвід фізичного насильства з часу, коли їм виповнилося 15 років, і за 12 місяців, що передували обстеженню. Дані свідчать про те, що кожна п'ята жінка віком 15-49 років (19%) переживала фізичне насильство з часу, коли їй виповнилося 15 років. Це значуще більше, ніж 2007 року (17%). Слід зазначити, що збільшення частки жінок, що зазначили досвід фізичного насильства з боку чоловіків або інших родичів, не є статистично значущим (16% у 2014 році проти 14% у 2007), тоді як збільшення частки жінок, що зазначили досвід фізичного насильства з боку осіб, що не є родичами, є статистично значущим (5% у 2014 році проти 3% у 2007). Детальна інформація щодо осіб, які скоїли насильство, наведена у розділі 3.2.

Дані опитування неможливо співставляти з офіційною статистикою злочинності, по-перше, тому що не всі жертви насильства звертаються до міліції, по-друге, тому що статистика злочинності не ведеться у розрізі статі та віку жертв або виду насильства. Однак слід зазначити, що тенденція до збільшення частки жертв фізичного насильства з боку сторонніх осіб (не родичів) за даними опитування узгоджується з загальною тенденцією до зростання злочинності в Україні впродовж 2007-2014 років. Так в 2007 році в Україні було зареєстровано 401293 злочини⁴, а в 2013 році - 563560⁵.

Близько половини жертв фізичного насильства - 9% - пережили принаймні один випадок фізичного насильства за 12 місяців, що передували обстеженню (стільки ж, скільки і у 2007 році). Протягом року, що передував обстеженню, 0,6% жінок часто зазнавали насильницьких фізичних дій (що значуще менше, ніж у 2007 році - 1,3%), а 8% зазнавали насильства іноді (стільки ж, скільки і 7 років тому). Отже, збільшення загальної частки жінок, що пережили фізичне насильство з часу, коли їм виповнилося 15 років, відбулося не за рахунок 2014 року, а за рахунок попередніх років.

Жінки у віці 15-19 років найрідше з усіх вікових категорій мали досвід фізичного насильства як з часу, коли їм виповнилося 15 років, так і за останні 12 місяців (8% і 1% відповідно), тоді як жінки у віці 40-49 років найчастіше зазнавали насильства (27% і 13% відповідно). Працюючі жінки частіше мали досвід фізичного насильства, ніж незайняті жінки, як відтоді, коли їм виповнилося 15 років, так і за останній рік.

У Таблиці 3.1.1 також показано, що досвід жінок щодо насильства у родині пов'язаний з її сімейним станом: 46% жінок, які розлучились або мешкають окремо, повідомили про те, що переживали фізичне насильство з часу, коли їм

4. Згідно даних Міністерства внутрішніх справ України:

<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/170319>

5. З 2012 року розпорядником статистики є Генеральна прокуратура України:

http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820&c=edit&c=fo

виповнилося 15 років. Серед жінок, які ніколи не були одружені таких виявилось 9%, а серед одружених - 17%. Що більше у жінок дітей, то частіше вони мали досвід фізичного насильства.

Сільські жінки дещо частіше, ніж міські жінки, мали досвід насильства протягом 12 місяців, що передували обстеженню (10% проти 8%). Фізичне насильство над жінками з часу, коли їм виповнилося 15 років, сягає найвищого рівня у Північному та Центральному регіонах (26% та 24% відповідно). Ці ж регіони є лідерами за рівнем насильства за останні 12 місяців (11% у кожному регіоні). Найнижчий рівень досвіду насильства як будь-коли з 15 років, так і за останні 12 місяців, спостерігається у Південному регіоні (16% та 5% відповідно).

Поширеність насильства над жінками знижується з підвищенням рівня освіти. Зокрема, 23% жінок з середньою освітою або нижчим рівнем освіти переживали фізичне насильство з часу, коли їм виповнилося 15 років, тоді як серед жінок, які отримали вищу освіту, ця частка становить 19%.

Прямої залежності між досвідом насильства та рівнем добробуту немає.

Таблиця 3.1.1. Досвід фізичного насильства серед жінок

Частка жінок у віці 15-49 років, які пережили фізичне насильство з часу, коли їм виповнилося 15 років, та частка жінок, які пережили фізичне насильство за останні 12 місяців перед опитуванням, за характеристиками респондента, Україна					
	Частка жінок, які пережили фізичне насильство з часу, коли їм виповнилося 15 років	Частка жінок, які пережили фізичне насильство за останні 12 місяців			
Характеристика респондента	Коли-небудь'	Часто	Іноді	Принаймні один раз	Кількість жінок
Вікова група					
15-19	8,0%	0,0%	0,8%	0,8%	133
20-24	12,1%	0,4%	5,6%	6,0%	203
25-29	16,7%	0,6%	7,5%	8,1%	301
30-39	21,1%	0,2%	9,2%	9,4%	560
40-49	26,8%	1,5%	11,2%	12,7%	409
Зайнятість (за останні 12 місяців)					
Незайнята	15,5%	0,2%	6,3%	6,5%	728
Зайнята	22,7%	1,0%	9,7%	10,7%	878
Сімейний стан					
Ніколи не була одружена	9,3%	0,0%	1,0%	1,0%	270
Одружена або проживає з партнером	17,0%	0,3%	7,9%	8,2%	1115

Розлучена/проживає окремо	45,6%	3,2%	18,9%	22,1%	221
Кількість живих дітей					
0	13,8%	0,7%	3,9%	4,7%	393
1-2	20,9%	0,6%	9,3%	9,9%	1136
3+	28,3%	0,9%	14,5%	15,5%	77
Місце проживання					
Місто	19,2%	0,4%	7,8%	8,3%	1115
Село	20,0%	1,1%	9,0%	10,1%	491
Регіон					
Північ	25,7%	1,2%	9,9%	11,0%	276
Центр	24,3%	0,9%	10,4%	11,3%	190
Схід	17,0%	1,0%	6,5%	7,5%	521
Південь	15,6%	0,0%	5,2%	5,2%	247
Захід	18,1%	0,0%	9,9%	9,9%	372
Освіта					
Середня або нижче	22,5%	0,8%	12,1%	12,9%	267
Вище середньої	18,9%	0,6%	7,4%	8,0%	1334
Рівень добробуту					
Найнижчий	20,6%	1,1%	11,4%	12,5%	321
Нижче середнього	17,7%	1,1%	5,6%	6,7%	321
Середній	17,5%	,5%	6,1%	6,6%	322
Вище середнього	23,0%	,3%	9,5%	9,8%	321
Найвищий	18,3%	,2%	8,3%	8,6%	321
Всього у 2014 році	19,4%*	0,6%*	8,2%	8,8%	1606
Всього у 2007 році	16,9%	1,3%	7,5%	8,8%	2903
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%					
' Включає останні 12 місяців					

3.2 ОСОБИ, ЯКІ ЗАПОДІЯЛИ ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО НАД ЖІНКАМИ

У Таблиці 3.2.1 показано відсотковий розподіл жінок, які коли-небудь зазнавали фізичного насильства від особи або осіб, відповідно до їх сімейного стану. Дані показують, що частіше за все насильство вчиняють чоловіки.

Серед жінок, які коли-небудь були одружені і зазнали фізичного насильства, 36% назвали особою, яка заподіювала насильство, теперішнього чоловіка або партнера, тоді як 44% вказали на колишнього чоловіка або партнера.

Поширеним є насильство з боку батьків і вітчимів. Серед жінок, що зазнали фізичного насильства хоча б раз з тих пір, як їм виповнилося 15 років, 11% жінок, які коли-небудь були одружені і 48% жінок, які ніколи не були одружені, вказали, що насильство заподіявав їх батько чи вітчим. Насильства від колишнього бойфренда зазнали 5% жінок, які коли-небудь були одружені і 17% жінок, які ніколи не були одружені, від матері / мачухи – 9% та 8% відповідно (серед тих, хто хоча б раз зазнав насильства з тих пір, як їм виповнилося 15 років).

Порівняно із 2007 роком респондентки значуще частіше зазнавали насильство з боку матері або мачухи (9% проти 5% у 2007), з боку роботодавця (2% проти 0,2%) та з боку інших осіб, що не є родичами (19% проти 0,5% - в 2014 році це переважно були знайомі або незнайомі чоловіки).

Таблиця 3.2.1 Особи, які заподіяли насильство

Частка жінок, що зазнали фізичного насильства від вказаних осіб, серед жінок віком 15-49 років, які пережили фізичне насильство після досягнення 15 років, Україна				
	Сімейний стан			
	Є досвід шлюбного життя (з чоловіком, партнером)	Не має досвіду шлюбного життя	Всього 2014	Всього 2007
Колишній чоловік/партнер	43,6%	на	39,9%	46,5%
Теперішній чоловік/партнер	35,9%	на	32,8%	29,2%
Батько/вітчим	10,7%	(47,5%)	13,8%	15,6%
Мати/мачуха	9,1%	(8,2%)	9,1%*	5,2%
Колишній бойфренд	4,9%	(16,6%)	5,9%	6,6%
Сестра/брат	3,2%	(3,0%)	3,1%	5,0%
Теперішній бойфренд	2,3%	(0,0%)	2,1%	1,1%
Роботодавець/колега	1,9%	(3,1%)	2,0%*	0,2%
Інший родич	1,3%	(0,0%)	1,2%	0,4%
Дочка/син	1,0%	(0,0%)	1,0%	0,1%
Свекруха	1,1%	Na	1,0%	0,5%
Інші родичі чоловіка	0,7%	Na	0,7%	0,3%
Свекор	0,5%	Na	0,5%	0,3%
Міліціонер чоловічої статі	0,5%	(0,0%)	0,5%	0,3%
Вчитель	0,3%	(0,0%)	0,2%	0,1%
Інші люди, не родичі	16,7%'	(43,1%)''	19,0%***	0,5%
Загалом	288	24	312	491
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%				
' У тому числі знайомий - 9,4%, незнайомиць - 4,9%, знайома - 1,7%, незнайома - 1,5%, Інші (варіанти відповідей, кожен з яких набрав менше 1%) - 3%				
'' У тому числі знайомий - 8,1%, незнайомиць - 12,1%, знайома - 7,1%, незнайома - 8,6%, вчителька - 7,1%, Інші (варіанти відповідей, кожен з яких набрав менше 1%) - 3,8%				

“ У тому числі знайомий - 9,3%, незнайомиць - 5,5%, знайома - 2,1%, незнайома - 2,1%, Інші (варіанти відповідей, кожен з яких набрав менше 1%) - 3,7%

па = не підходить за змістом

3.3 ПРИМУШЕННЯ ДО ПЕРШОГО СТАТЕВОГО АКТУ

У Таблиці 3.3.1 представлено частку жертв сексуального насильства на початку статевого життя. Серед жінок, які коли-небудь мали статеві акти, 2% відповіли, що до їхнього першого статевого акту їх примусили проти їхньої волі. Ця частка співпадає з даними 2007 року.

Жертви сексуального насильства на початку статевого життя зазначили, що насильство було скоєно, коли їм було від 13 до 24 років.

Таблиця 3.3.1 Примушення до першого статевого акту

Частка жінок у віці 15-49 років, у яких коли-небудь був статевий акт, які повідомили, що до першого статевого акту їх примусили проти їхньої волі, за віком на момент першого статевого акту, Україна		
Характеристика респондента	Частка жінок, яких до першого статевого акту примусили проти їхньої волі	Кількість жінок, у яких коли-небудь був статевий акт
Вік на момент першого статевого акту		
13-19	2,9%	1034
20-24	1,3%	322
25-49	**	10
Всього у 2014 році	2,0%	1503*
Всього у 2007 році	1,8%	2596
* 3 з них 137 респонденток відмовились повідомити свій вік на момент першого статевого акту		
**Випадків насильства під час першого статевого акту не було.		

3.4 ДОСВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА І ОСОБИ, ЯКІ ЗАПОДІЯЛИ ТАКЕ НАСИЛЬСТВО

У дослідженні було зібрано інформацію про випадки сексуального насильства не лише під час першого статевого акту, але й протягом всього життя жінки. Загалом, 8% жінок в Україні коли-небудь у своєму житті зазнавали сексуального насильства, що значуще вище, ніж 2007 року (5%) (Таблиця 3.4.1). Слід зазначити, що частка жінок, що зазначили досвід сексуального насильства з боку чоловіків або інших родичів, є однаковою з даними 2007 та 2014 років (3%), тоді як частка жінок, що зазначили досвід сексуального насильства з боку осіб, що не є родичами, значуще збільшилась у 2014 році (4% у 2014 році проти 2% у 2007). Детальна інформація щодо осіб, які скоїли насильство, наведена у Таблиці 3.4.2

Отже, у 2014 році збільшилась як частка жертв фізичного насильства (див.

розділ 3.1.), так і частка жертв сексуального насильства з боку сторонніх осіб (не родичів). Як зазначалось у розділі 3.1. тенденція до збільшення частки жертв фізичного та сексуального насильства з боку сторонніх осіб (не родичів) за даними опитування узгоджується з загальною тенденцією до зростання злочинності в Україні впродовж 2007-2014 років.

Що старшою є жінка, то частіше вона зізнавалась у досвіді сексуального насильства.

Жінки, які мешкають у містах, зазнавали сексуального насильства рідше (7%), аніж сільські жінки (10%). Серед регіонів найвищу частку жертв сексуального насильства зафіксовано в Центральному регіоні (14%), тоді як найнижчу - у Східному регіоні (5%).

За іншими характеристиками значущих відмінностей у частці жертв сексуального насильства виявлено не було.

Таблиця 3.4.1 Досвід сексуального насильства

Частка жінок у віці 15-49 років, які коли-небудь пережили сексуальне насильство, за характеристиками респондента, Україна		
Характеристика респондента	Частка жінок, які коли-небудь зазнали сексуального насильства ¹	Кількість жінок
Вікова група		
15-19	2,1%	133
20-24	4,5%	203
25-29	6,5%	301
30-39	9,9%	560
40-49	10,2%	409
Зайнятість (за останні 12 місяців)		
Незайнята	6,7%	728
Зайнята	8,8%	878
Сімейний стан		
Ніколи не була одружена	3,1%	270
Одружена або проживає з партнером	8,5%	1115
Розлучена/проживає окремо	11,2%	221
Кількість живих дітей		
0	3,8%	393
1-2	9,3%	1136
3+	9,6%	77
Місце проживання		
Місто	7,1%	1115
Село	9,8%	491
Регіон		

Північ	9,5%	276
Центр	13,6%	190
Схід	4,9%	521
Південь	8,0%	247
Захід	7,6%	372
Освіта¹		
Середня або нижче	8,6%	267
Вище середньої	7,7%	1334
Рівень добробуту		
Найнижчий	9,9%	321
Нижче середнього	7,5%	321
Середній	10,2%	322
Вище середнього	5,5%	321
Найвищий	6,4%	321
Всього у 2014 році	7,9%*	1606
Всього у 2007 році	5,4%	2903
¹ Включає жінок, яких до першого статевого акту примусили проти їхньої волі ² Не включає 5 жінок, які не вказали рівень освіти		
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		

За останні 12 місяців з моменту опитування у 2014 році 2% жінок пережили сексуальне насильство – такі ж результати було отримано і в 2007 році. Отже, збільшення загальної частки жінок, що пережили сексуальне насильство, відбулося не за рахунок 2014 року, а за рахунок попередніх років.

Таблиця 3.4.2 наводить розподіл осіб, що заподіявали сексуальне насильство, за словами респонденток. Загалом дані показують, що особами, які заподіяли насильство, головним чином є нинішні чоловіки (24%) або партнери та знайомі (22%), на яких вказало найбільше жінок, які зазнали сексуального насильства після досягнення 15 років, відповідно. 15% жінок, що пережили сексуальне насильство, вказали, що його заподіявав колишній чоловік або партнер.

Порівняно із 2007 роком, респонденти рідше вказували на теперішніх/колишніх бойфрендів та колишніх чоловіків/партнерів, як на осіб, що заподіяли сексуальне насильство, а частіше – на чоловіків, які є знайомими респондентки або незнайомцями.

Таблиця 3.4.2. Особи, які заподіяли сексуальне насильство

Частка жінок, що зазнали сексуального насильства від вказаних осіб, серед жінок віком 15-49 років, які пережили сексуальне насильство після досягнення 15 років, Україна		
Особа, що вчинила насильство	Частка жінок у 2014 р.	Частка жінок у 2007 р.
Теперішній чоловік/партнер	26,6%*	16,1%
Знайомий	24,5%*	9,7%
Незнайомиць	16,4%*	0,0%
Колишній чоловік/партнер	16,1%*	35,0%
Інший родич	2,9%	0,8%
Вітчим	2,6%	0,9%
Теперішній/колишній бойфренд	1,3%*	6,8%
Міліціонер/солдат	0,0%	0,3%
Священик/релігійний лідер	0,0%	0,4%
Інше	8,9%*	0,4%
Пропущено	0,6%	11,3%
Кількість жінок	117	158
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		

3.5 ДОСВІД РІЗНИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА

У Таблиці 3.5.1 показано частку жінок у віці 15-49 років, які зазнали різних форм фізичного насильства, сексуального насильства або їх поєднання. Загалом 22,4% жінок повідомили, що зазнавали певної форми фізичного або сексуального насильства (фізичного, сексуального або обох форм). Цей показник значуще перевищує показник 2007 року (18,3%).

Досвід фізичного або сексуального насильства зростає з віком: від 8% жінок віком 15-19 років до 30% жінок віком 40-49 років. 5% жінок повідомили, що у своєму житті зазнавали як фізичного, так і сексуального насильства.

Таблиця 3.5.1 Досвід різних форм насильства

Частка жінок у віці 15-49 років, які зазнали різних форм насильства, за віком на даний момент, Україна					
Вікова група	Тільки фізичне насильство	Тільки сексуальне насильство ¹	Фізичне і сексуальне насильство ¹	Фізичне або сексуальне насильство ¹	Кількість жінок
15-17	5,6%	1,5%	,6%	7,7%	74
18-19	10,3%	2,1%	0,0%	12,4%	59
20-24	10,0%	2,4%	2,1%	14,4%	203
25-29	12,9%	2,7%	3,8%	19,4%	301

30-39	14,8%	3,6%	6,3%	24,7%	560
40-49	19,6%	3,0%	7,2%	29,8%	409
Всього у 2014 році	14,5%	2,9%	5%	22,4%*	1606
Всього у 2007 році	12,9%	1,4%	4,0%	18,3%	2903
¹ Включає жінок, яких примусили до першого статевого акту					

3.6 НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС ВАГІТНОСТІ

Жінки можуть переживати насильство на будь-якому етапі їхнього життя. В ході опитування жінкам, які коли-небудь були вагітними, ставилось запитання щодо того, чи зазнавали вони будь-якого фізичного насильства під час їх вагітності. У Таблиці 3.6.1 представлено результати опитування залежно від соціально-демографічних характеристик респондентів.

Загалом 4% жінок, які коли-небудь були вагітними, повідомили, що під час вагітності зазнавали насильства. Частка жінок, що зазнали фізичного насильства під час вагітності, зростає з віком – від 3% у молодших групах (15-29 років) до 5% у старших (30-49 років).

Розлучені жінки або жінки, які проживають окремо, зазнавали насильства під час вагітності частіше (11%), ніж одружені жінки (3%).

Сільські та міські жінки приблизно однаково часто зазнавали фізичного насильства під час вагітності (5% та 4% відповідно). Жінки Центрального регіону найчастіше повідомили про досвід фізичного насильства під час вагітності (12%), тоді як жінки Східного, Західного та Південного регіонів – найрідше (3% по кожному).

За іншими характеристиками значущих відмінностей у частці жертв насильства під час вагітності виявлено не було.

Таблиця 3.6.1. Насильство під час вагітності, за повідомленнями жінок

Серед жінок у віці 15-49 років, як коли-небудь були вагітні, частка жінок, які коли-небудь зазнали фізичного насильства під час вагітності, за характеристиками респондента. Україна 2014		
Характеристика респондента	Частка жінок, які коли-небудь зазнали фізичного насильства під час вагітності	Кількість жінок, які коли-небудь були вагітними
Вікова група		
15-24	2,5%	111
25-29	2,9%	212
30-39	5,0%	474

40-49	5,2%	358
Сімейний стан		
Ніколи не була одружена	(0,0%)	26
Одружена або проживає з партнером	3,2%	940
Розлучена/проживає окремо	10,7%	189
Вдова		
Кількість живих дітей		
0	5,1%	53
1-2	4,1%	1027
3+	7,9%	75
Місце проживання		
Місто	4,2%	765
Село	4,8%	390
Регіон		
Північ	6,5%	176
Центр	11,6%	128
Схід	2,9%	372
Південь	2,8%	185
Захід	2,9%	294
Освіта		
Середня або нижче	7,1%	167
Вище середньої	4,0%	987
Рівень добробуту		
Найнижчий	5,6%	257
Нижче середнього	5,0%	238
Середній	3,1%	236
Вище середнього	5,3%	208
Найвищий	3,0%	216
Всього у 2014 році	4,4%	1155
Всього у 2007 році	3,7%	2172
Примітка: Числа у дужках розраховано на основі 25-49 незважених випадків.		

3.7 КОНТРОЛЬ НАД ЖІНКОЮ У ШЛЮБІ З БОКУ ЧОЛОВІКА АБО ПАРТНЕРА

Насильством по відношенню до жінки у шлюбі є насильство, вчинене чоловіком або партнером, з яким жінка спільно проживає та веде господарство, незалежно від того, зареєстрований шлюб офіційно чи ні. В даному розділі будуть розглянуті

різні форми контролюючої поведінки з боку чоловіка/партнера по відношенню до своєї дружини /партнерки, що націлена на «привласнення» жінки, ізоляцію її від зовнішнього середовища, обмеження її пересування, а в розділі 3.8 – різні форми насильства з боку чоловіків по відношенню до своїх жінок.

Для визначення рівня контролю з боку чоловіків/партнерів, жінкам, які перебувають у шлюбі, були поставлені запитання щодо наявності у їхніх чоловіків/партнерів, таких проявів контролюючої поведінки, як: (1) виявлення ревнощів або злості, якщо жінка розмовляє з іншими чоловіками; (2) безпідставне звинувачення жінки в невірності; (3) заборона жінці зустрічатися з її подругами; (4) спроби обмежити контакти жінки з її родиною; (5) наполягання на тому, що він повинен завжди знати місцезнаходження жінки; (6) заборона жінці мати при собі гроші; (7) погрози вигнати жінку з її будинку, залишити без копійки, не платити аліментів.

Відповідно до отриманих даних (Таблиця 3.7.1), близько третини жінок, які перебувають у зареєстрованому або незареєстрованому шлюбі, відчують з боку свого чоловіка/партнера ревнощі або злість, якщо вони розмовляють з іншими чоловіками (32%) або ж чоловіки завжди контролюють їхнє місцезнаходження (30%). Ці два види контролюючої поведінки з боку чоловіка/партнера є найбільш розповсюдженими. Загалом 46% опитаних жінок, які перебувають у шлюбі, відчують хоча б один з проявів контролюючої поведінки з боку чоловіка чи партнера – це суттєвий прогрес з 2007 року, коли таких було 66%.

Прояви контролюючої поведінки (коли чоловік проявляє три та більше видів контролюючої поведінки) найчастіше відчують жінки молодшого віку, зайняті жінки, жінки, для яких цей шлюб не перший, та жінки з низьким рівнем освіти та добробуту. Загалом, приблизно кожна десята жінка відчуває на собі три та більше видів контролюючої поведінки з боку чоловіка/партнера. Найчастіше на те, що відчують три і більше видів контролюючої поведінки з боку чоловіка/партнера, вказували жінки, які проживають у Північному та Західному регіонах (по 14%).

Проживання у сільській місцевості або у місті не впливає на прояви контролюючої поведінки щодо жінки з боку чоловіка/партнера.

У дослідженні 2014 року виявлені такі відмінності щодо контролюючої поведінки чоловіка/партнера порівнянні з результатами 2007 року:

- Частка жінок, які вказали на прояви тих чи інших видів контролюючої поведінки у порівнянні з 2007 роком зменшилася, особливо щодо таких видів, як ревнощі, коли жінка розмовляє з іншими чоловіками; вимога у тому, щоб чоловік постійно знав місце знаходження жінки; відмова у володінні грошима; погрози вигнати з будинку залишити без грошей, не платити аліменти;
- Єдиний вид контролюючої поведінки, який в 2014 зазначали частіше, ніж в 2007, це – обмеження жінки у контактах з родиною. На цей вид контролюючої поведінки з боку чоловіків у 2014 році вказали майже

у 2 рази більше жінок (4% у 2014 в порівнянні з 2% у 2007 році). Хоча в цілому, відсоток жінок, які відчувають таку поведінку з боку чоловіка невеликий.

Таблиця 3.7.1. Ступінь контролю жінки чоловіком у шлюбі

Частка жінок у віці 15-49 років, чий теперішній чоловік/партнер коли-небудь демонстрував певні види контролюючої поведінки, за характеристиками респондента, Україна¹										
Характеристика респондента	Ревнує або злиться, якщо вона розмовляє з іншими чоловіками	Часто безпідставно звинувачує її в невірності	Забороняє їй зустрічатися з її подругами	Намагається обмежити її контакти з її родиною	Наполягає, що він повинен завжди знати її місце знаходження	Не довіряє їй ніяких грошей	Запрожує вигнати її з будинку, залишити без копійки, не платити аліменти	Показує з або більше з вказаних моделей поведінки	Не показує жодної з вказаних моделей	Кількість жінок
Вік										
15-19	46,2%	2,8%	13,5%	7,7%	46,2%	4,6%	0,0%	20,9%	39,7%	21
20-24	25,1%	4,7%	3,7%	1,2%	32,3%	3,2%	,8%	6,4%	58,2%	110
25-29	32,2%	8,4%	5,6%	2,2%	32,2%	8,1%	2,1%	9,7%	52,6%	228
30-39	29,6%	8,1%	6,2%	3,1%	28,3%	5,0%	2,9%	10,5%	57,2%	460
40-49	34,6%	11,2%	8,3%	6,1%	27,4%	9,7%	4,7%	12,7%	51,7%	296
Зайнятість (за останні 12 місяців)										
Незайнята	28,8%	7,3%	5,9%	3,2%	27,1%	6,2%	2,5%	9,6%	57,8%	518
Зайнята	34,1%	9,8%	7,3%	4,3%	31,9%	7,5%	3,5%	12,0%	51,1%	597
Сімейний стан										
Одружена або проживає з партнером	31,7%	8,7%	6,7%	3,8%	29,7%	6,9%	3,0%	10,9%	54,2%	1115
У шлюбі 1 раз	28,9%	7,6%	5,5%	3,4%	27,5%	5,7%	1,7%	9,1%	56,9%	942
У шлюбі більше 1 разу	47,1%	15,3%	12,8%	6,6%	43,7%	14,7%	11,1%	21,9%	38,2%	157
Кількість живих дітей										
0	36,2%	11,4%	7,1%	6,1%	38,0%	6,6%	2,6%	15,8%	48,7%	113
1-2	31,0%	8,5%	6,6%	3,3%	28,8%	6,9%	3,0%	10,4%	55,1%	938
3+	33,3%	6,5%	7,6%	7,4%	27,2%	8,5%	4,0%	9,6%	51,0%	64
Місце проживання										
Місто	30,8%	8,0%	6,7%	3,1%	31,2%	6,0%	2,3%	10,4%	54,5%	746
Село	33,8%	10,2%	6,7%	5,5%	26,1%	9,2%	4,8%	12,0%	53,5%	369
Регіон										
Північ	32,9%	9,0%	7,9%	3,3%	36,8%	9,1%	5,4%	13,9%	47,2%	195
Центр	39,2%	7,7%	6,6%	3,3%	29,3%	14,4%	3,4%	10,6%	44,0%	125

Схід	27,2%	7,3%	6,1%	1,6%	32,4%	2,4%	1,3%	7,8%	58,2%	334
Південь	32,5%	5,8%	4,9%	1,7%	24,8%	3,1%	3,2%	9,0%	55,9%	189
Захід	32,3%	12,5%	7,7%	8,4%	24,5%	10,1%	3,0%	13,8%	58,0%	272
Освіта										
Середня або нижче	42,1%	14,1%	13,4%	6,3%	33,5%	11,6%	5,6%	19,6%	47,6%	173
Вище середньої	29,9%	7,7%	5,5%	3,4%	29,1%	6,1%	2,6%	9,3%	55,3%	939
Рівень добробуту										
Найнижчий	34,2%	14,1%	9,4%	6,2%	30,7%	9,2%	5,0%	14,1%	51,0%	246
Нижче середнього	31,2%	6,4%	5,2%	3,4%	29,6%	11,1%	3,3%	10,4%	51,8%	229
Середній	29,3%	6,5%	5,5%	4,4%	31,0%	3,2%	0,5%	7,6%	54,1%	231
Вище середнього	37,3%	5,5%	5,4%	1,2%	28,1%	7,4%	2,8%	10,7%	52,7%	201
Найвищий	26,6%	10,7%	7,8%	3,7%	28,8%	3,8%	3,5%	11,8%	61,6%	208
Всього у 2014 році	31,7%*	8,7%	6,7%	3,8%*	29,7%*	6,9%*	3,0%*	10,9%*	54,2%*	1115
Всього у 2007 році	49,1%	9,6%	6,6%	2,2%	48,4%	12,6%	4,6%	15,2%	33,8%	1932
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%										

3.8 ФОРМИ НАСИЛЬСТВА У ШЛЮБІ

3.8.1 Види насильства з боку чоловіка/партнера

Дуже часто жінки, які піддаються насильству в шлюбі, зазнають не один вид насильства – фізичний, сексуальний чи емоційний, а одразу кілька.

У Таблиці 3.8.1.1 представлена інформація щодо різних форм насильства, які жінки зазнають у шлюбі: фізичне, сексуальне та емоційне, а також більш детальна інформація щодо форм вияву насильства, які зазнають жінки, перебуваючи у шлюбі (офіційному чи неофіційному). Також, у таблиці наведені агреговані показники, які показують частку жінок, які зазнали декількох видів насильства.

Загалом, близько 15% жінок з досвідом шлюбу вказали, що коли-небудь зазнавали фізичного насильства з боку чоловіка/партнера, причому за останні 12 місяців 10% хоча б один раз зазнавали фізичного насильства. Найбільш розповсюдженою формою фізичного насильства з боку чоловіків/партнерів є штовхання, трясіння жінки та кидання в неї сторонніх предметів (13% жінок коли-небудь та 10% хоча б раз за останні 12 місяців зазнавали такої форми фізичного насильства), хльостання жінки долонею (9% жінок коли-небудь та 6% хоч раз за останні 12 місяців зазнавали такої форми фізичного насильства). Значущих відмінностей від показників 2007 року не виявлено.

Щодо сексуального насильства, то 3% жінок з досвідом шлюбу вказали, що їх чоловік/партнер вчиняв щодо них цей вид насильства коли-небудь, а 2% - протягом останнього року. Найчастіше – це примушення до статевого акту проти

волі жінки (3%). Значущих відмінностей від показників 2007 року не виявлено.

Емоційне насильство – це найбільш розповсюджений вид насильства по відношенню до жінки з боку її чоловіка/партнера. Про те, що вони коли-небудь у житті зазнавали емоційного насильства з боку чоловіка/партнера сказали 18% опитаних жінок, які мають досвід шлюбу. 14% з них сказали, що таке насильство сталося принаймні один раз протягом останнього року. Частка жінок, які зазнавали емоційного насильства з боку свого чоловіка/партнера значуще нижча у порівнянні з 2007 роком. Знизилася як частка жінок, які коли-небудь зазнавали емоційного насильства, так і тих, хто зазнавав такого насильства протягом останніх 12 місяців. Оскільки 2014 рік відзначився стресовими політичними подіями (масові вбивства на Майдані Незалежності, військові дії в Автономній Республіці Крим та на Сході України) ми припускаємо, що сімейні конфлікти, результатом яких може бути емоційне насильство над жінками, в 2014 році відійшли на другий план на тлі більш стресових ситуацій – тобто ймовірно знизилась частота таких конфліктів і, крім того, на тлі інших джерел стресу знизилась їх важливість для жінок, тому вони менше про них згадують у 2014 році, аніж у 2007. Водночас, як зазначалось вище, кризові події, що сталися між 2007 та 2014 роками, не вплинули на частоту фізичного та сексуального насильства у шлюбі – ці види насильства значно важче «забути», аніж емоційне насильство. Найбільш поширеною формою емоційного насильства до жінки з боку її чоловіка/партнера є ображення та змушення погано про себе думати (15% жінок зазнавали такого виду насильства коли-небудь у житті та 12% – протягом останніх 12 місяців), а також приниження жінки перед оточенням (13% жінок коли-небудь та 10% протягом останніх 12 місяців зазнавали цього виду емоційного насильства). 8% жінок сказали, що чоловіки коли-небудь у житті погрожували заподіяти шкоду чи біль їм самим чи їхнім близьким.

Принаймні одну форму насильства (фізичного, сексуального чи емоційного) з боку чоловіка/партнера зазнавали коли-небудь у житті 22% жінок, які мають досвід шлюбу, а 17% з них зазнавали хоча б однієї форми насильства протягом останніх 12 місяців. Частка тих, хто зазнав хоча б однієї форми насильства протягом останнього року, значуще зменшилася у порівнянні з 2007 роком за рахунок зниження частоти емоційного насильства.

Всі три форми насильства коли-небудь зазнавали 3% жінок, а протягом останнього року – близько 1%.

Таблиця 3.8.1.1. Форми насильства у шлюбі, за повідомленням жінок

Частка жінок 15-49 років, які мають досвід шлюбу, і які зазнавали різних форм насильства коли-небудь та за останніх 12 місяців перед обстеженням, заподіяних їхнім теперішнім або останнім (з тих, які були) чоловіком/партнером, Україна					
	Коли-небудь	За останні 12 місяців			
		Часто	Іноді	Принаймні 1 раз	
Фізичне насильство					
Будь-яка з наступних					
	2014	14,5%	0,9%	9,0%	9,9%
	2007	12,7%	1,6%	8,4%	9,6%
Штовхає жінку, трясє або кидає щось у неї		12,8%	1,8%	7,4%	9,2%
Хльостає її долонями		8,5%	1,3%	4,5%	5,8%
Б'є кулаком, або чимось, що може травмувати жінку		5,8%	0,8%	3,2%	4,0%
Дає стусани, волочить або б'є жінку		5,6%	0,8%	3,4%	4,3%
Викручує руки або тягне за волосся		4,4%	0,9%	2,2%	3,0%
Намагається задушити або навмисне обпалити жінку		1,5%	0,2%	0,9%	1,2%
Загрожує або нападає із ножем, пістолетом чи іншою зброєю		1,1%	0,0%	0,8%	0,8%
Сексуальне насильство					
Будь-яка з наступних					
	2014	3,2%	0,3%	2,0%	2,3%
	2007	3,3%	0,4%	1,8%	2,2%
Фізично змушує її до статевого акту з ним, навіть якщо жінка цього не хоче		2,6%	0,4%	1,4%	1,8%
Примушує її до виконання будь-яких сексуальних дій, котрих вона не бажає робити		2,3%	0,3%	1,4%	1,8%
Емоційне насильство					
Будь-яка з наступних					
	2014	18,3%*	2,5%*	11,8%*	14,3%*
	2007	22,4%	4,6%	15,6%	20,2%
Ображає її або змушує погано думати про саму себе		15,1%	3,0%	8,6%	11,6%
Говорить або робить щось, щоб принизити її перед оточенням		12,7%	2,9%	6,7%	9,6%
Загрожує заподіяти біль або шкоду жінці або її близьким		7,7%	1,7%	3,8%	5,6%
Будь-яка форма фізичного та/або сексуального насильства (принаймні одна форма насильства)					
	2014	15,0%	0,9%	9,5%	10,4%
	2007	13,2%	1,7%	9,0%	10,6%
Будь-яка форма фізичного та сексуального насильства (обидві форми насильства)					

	2014	2,7%	0,1%	1,5%	1,6%
	2007	2,7%	0,3%	1,6%	1,9%
Будь-яка форма емоційного або фізичного, або сексуального насильства (принаймні одна форма насильства)					
	2014	21,6%	1,2%*	15,4%	16,7%*
	2007	24,4%	4,9%	17,0%	21,9%
Будь-яка форма емоційного, фізичного та сексуального насильства (всі три форми насильства)					
	2014	2,6%	0,1%	1,2%	1,3%
	2007	2,4%	0,3%	1,1%	1,5%
Кількість жінок, які мають досвід шлюбу, 2014		1312	1312	1312	1312
Кількість жінок, які мають досвід шлюбу, 2007		2355	2251	2251	2251

55% жінок, що будь-коли страждали від фізичного насильства у шлюбі, повідомили, що діти були присутні при тому, як чоловік або партнер їх бив. З них 28% повідомили, що діти були присутні при фізичному насильстві 1 чи 2 рази, 43% - декілька разів, 27% - багато разів (2% відмовились відповідати)⁶.

3.8.2 Відмінності у різних формах насильства у шлюбі за характеристиками респонденток

У таблиці 3.8.2.1 наведені дані щодо частки жінок, які мають досвід шлюбу та зазначали про випадки насильства з боку чоловіка/партнера, відповідно до соціально-демографічних характеристик респонденток. Нижче подається перелік значущих відмінностей у досвіді будь-якого виду насильства (принаймні одного з трьох) між жінками, що належать до різних соціальних категорій:

- Чим старші жінки, тим частіше вони говорили, що чоловік/партнер виявляв які-небудь види насильства.
- Жінки, які працюють частіше говорили про різні форми насильства своїх чоловіків/партнерів, ніж жінки, які наразі є незайнятими.
- Що більше у жінок є дітей, то частіше вони зазнавали насильства
- Жінки, які наразі є розлученими або проживають окремо від чоловіка, найчастіше зазначали досвід насильства. Можемо припустити, що значна частина жінок розлучилася саме через насильство з боку чоловіка. Тривалість шлюбу також впливає на прояви насильства з боку чоловіка: чим довшим є шлюб, тим більша частка жінок говорили, що зазнавали насильства з боку чоловіка чи партнера. Крім того, жінки, для яких цей шлюб є не першим, частіше зазнавали насильства з боку останнього чоловіка, ніж жінки, які вперше одружені.
- Жінки з Північного, Центрального та Західного регіонів частіше зазначали досвід насильства, аніж жінки з Східного та Південного регіонів.

6. Дане питання не ставилось у 2007 році.

- Жінки, які мають середню чи нижче середньої освіту, частіше вказували на досвід всіх видів насильства. Таким чином, можемо говорити, що підвищення рівня освіти жінок сприяє запобіганню насильству в шлюбі.
- Жінки з найнижчим рівнем добробуту найчастіше зазначають досвід насильства.

Таблиця 3.8.2.1 Форми насильства у шлюбі, за повідомленням жінок, відповідно до характеристики респондента

Частка жінок у віці 15-49 років, які мають досвід шлюбу, у розподілі, чи зазнавали вони коли-небудь емоційного, фізичного або сексуального насильства, заподіяного їхнім теперішнім або останнім (з тих, які були) чоловіком/партнером, за характеристиками респондента, Україна								
Характеристика респондента	Емоційне насильство	Фізичне насильство	Сексуальне насильство	Фізичне та/або сексуальне насильство	Фізичне та сексуальне насильство	Емоційне, або фізичне, або сексуальне насильство	Емоційне, фізичне та сексуальне насильство	Кількість жінок
Вік								
15-24	8,2%	7,8%	0,9%	7,8%	0,9%	11,3%	0,9%	150
25-29	14,6%	10,4%	1,9%	10,9%	1,4%	18,8%	1,0%	253
30-39	19,9%	14,1%	4,3%	15,1%	3,2%	22,6%	3,2%	524
40-49	22,5%	19,7%	3,6%	19,7%	3,6%	25,9%	3,5%	385
Зайнятість (за останні 12 місяців)								
Незайнята	14,5%	10,3%	2,0%	10,5%	1,7%	16,5%	1,7%	564
Зайнята	21,2%	17,6%	4,1%	18,2%	3,5%	25,4%	3,2%	748
Кількість живих дітей								
0	13,9%	13,7%	2,4%	14,6%	1,5%	19,3%	1,5%	144
1-2	18,2%	14,0%	3,3%	14,4%	2,9%	21,2%	2,8%	1092
3+	28,1%	23,1%	2,4%	23,1%	2,4%	31,6%	2,4%	76
Сімейний стан								
Наразі одружена	12,5%	9,3%	2,4%	9,8%	2,0%	15,5%	1,9%	1115
У шлюбі 1 раз	16,4%	12,2%	2,7%	12,6%	2,4%	18,8%	2,3%	1098
Тривалість шлюбу								
0-4 роки	4,8%	4,2%	0,9%	4,2%	0,9%	6,1%	0,9%	143
5-9 років	13,5%	9,2%	1,2%	9,2%	1,2%	15,7%	1,2%	273
10+ років	19,8%	15,4%	3,7%	16,0%	3,1%	22,6%	3,0%	634
У шлюбі більше 1 разу	28,6%	25,9%	6,1%	27,0%	5,0%	35,9%	4,6%	193
Розлучена/проживає окремо	52,6%	44,8%	7,5%	45,2%	7,0%	57,1%	6,6%	197
Місце проживання								
Місто	16,8%	13,7%	2,9%	14,1%	2,4%	20,7%	2,3%	892
Село	22,0%	16,5%	3,8%	16,9%	3,4%	24,0%	3,2%	420

Регион								
Північ	22,0%	18,0%	5,2%	18,9%	4,4%	24,5%	4,4%	228
Центр	26,3%	17,8%	3,1%	17,8%	3,1%	28,0%	3,1%	152
Схід	13,5%	12,8%	2,5%	12,8%	2,5%	17,4%	2,4%	414
Південь	10,5%	9,4%	2,4%	10,5%	1,4%	14,7%	1,4%	211
Захід	23,4%	15,8%	2,9%	16,4%	2,4%	26,5%	2,1%	307
Освіта								
Середня або нижче	24,0%	21,4%	4,2%	21,4%	4,2%	28,4%	3,7%	198
Вище середньої	17,4%	13,3%	3,0%	13,9%	2,5%	20,5%	2,4%	1111
Рівень добробуту								
Найнижчий	26,4%	18,4%	3,0%	18,6%	2,7%	28,3%	2,4%	276
Нижче середнього	13,7%	12,3%	4,6%	12,6%	4,3%	16,3%	4,3%	267
Середній	15,9%	10,6%	3,0%	11,7%	1,9%	19,2%	1,9%	272
Вище середнього	19,0%	17,7%	0,9%	17,7%	0,9%	23,7%	0,9%	249
Найвищий	16,9%	13,9%	4,4%	14,4%	3,9%	20,8%	3,6%	248
Всього у 2014 році	18,3%*	14,5%	3,2%	15,0%	2,7%	21,6%	2,6%	1312
Всього у 2007 році	22,4%	12,7%	3,3%	13,2%	2,7%	24,4%	2,4%	2355

* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%

На досвід насильства в шлюбі також впливає досвід спостереження насильства батька над матір'ю у дитинстві. Серед жінок, чий батько бив матір (19% від усіх жінок, що мали досвід шлюбу) 37% мали досвід будь-якого насильства (емоційного, фізичного або сексуального) з боку чоловіка, тобто як серед жінок, чий батько не бив матір, 17% мали досвід насильства з боку чоловіка

3.8.3 Специфічні ситуації, що призводять до насильства у шлюбі

Найбільш поширеними ситуаціями, що призводять до насильства над жінкою з боку її чоловіка/партнера є пияцтво чоловіка. Майже дві третини жінок, які зазнавали будь-якого насильства (61%) сказали, що чоловік чинив насильство у стані алкогольного сп'яніння.

Близько чверті жінок (28%) сказали, що чоловік може вчинити щодо них насильство у разі, якщо жінка з ним в чомусь не погоджується або в чомусь відмовляє. Приблизно стільки ж (26%) зазнають насильства через ревності чоловіка.

Кожна п'ята жінка (21%), яка стала жертвою насильства з боку чоловіка, сказала, що для вчинення насильницьких дій її чоловіком немає якихось особливих причин.

Таблиця 3.8.3.1 Специфічні ситуації, що призводять до насильства

Серед жінок 15-49 років, які зазнавали фізичного та/або сексуального насильства, заподіяних їхнім теперішнім або останнім (з тих, які були) чоловіком/партнером, Україна	
Коли чоловік п'яний	60,8%
Я з ним не погоджуюсь, в чомусь відмовляю	27,8%
Ревнощі	26,0%
Немає особливої причини	21,3%
Проблеми з грошима	16,6%
Труднощі на роботі	12,3%
Відмова в статевому акті	9,8%
Проблема в його/її родині	9,0%
Коли чоловік втомлений	7,6%
Вдома немає приготованої їжі	5,3%
На його погляд, я погано виглядаю	4,4%
Вдома не прибрано або недостатньо прибрано	3,5%
Небажана вагітність	1,3%
Інша причина	5,5%
Немає відповіді	3,1%
Всього	197
*У 2007 році це питання не ставилося	

3.9 НАСИЛЬСТВО В ШЛЮБІ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ХАРАКТЕРИСТИК ПОДРУЖЖЯ

У Таблиці 3.9.1 наведено дані, що характеризують зв'язок між досвідом насильства у шлюбі та характеристиками подружжя. Нижче подається перелік значущих відмінностей у досвіді будь-якого виду насильства (принаймні одного з трьох) між жінками, що мають чоловіків різних соціальних категорій:

- Чоловіки з освітою вище середнього рівня рідше застосовують будь-яку з форм насильства по відношенню до своєї дружини/партнерки.
- Серед жінок, чиї чоловіки не вживають алкоголь, будь-яких форм насильства зазнавали 9%, натомість серед тих, чиї чоловіки часто напиваються, таких виявилось 76%.
- Найменша частка жінок, які насильства від чоловіків, виявилася серед жінок, які мають зі своїми чоловіками однаковий рівень освіти: 20% жінок, які мають однаковий рівень освіти з чоловіком зазнають будь-якої форми насильства у порівнянні з 27% жінок, які мають освіту вищу, ніж у чоловіка та 30% тих, які мають освіту нижче, ніж у чоловіка.
- Жінки, які старші своїх чоловіків, частіше зазнають будь-яких форм

Різниця в освіті між подружжям								
У чоловіка освіта вище	24,4%	20,7%	3,0%	20,7%	3,0%	29,7%	3,0%	118
У дружини освіта вище	25,3%	19,8%	4,4%	20,6%	3,5%	27,3%	3,5%	102
Обоє мають рівну освіту	16,6%	12,7%	3,2%	13,2%	2,7%	19,6%	2,6%	1050
Пропущено								42
Кількість причин, названих жінкою, щодо відмови від статевого акту з чоловіком								
0	24,1%	18,6%	9,3%	18,6%	9,3%	24,1%	9,3%	26
1-2	18,5%	13,7%	4,6%	14,2%	4,1%	21,9%	3,6%	173
3	18,2%	14,5%	2,8%	15,0%	2,4%	21,5%	2,3%	1113
Кількість причин, через які чоловік має право побити дружину								
0	17,7%	13,7%	2,8%	14,2%	2,3%	20,6%	2,2%	1227
1+	27,5%	26,3%	8,0%	26,3%	8,0%	36,4%	8,0%	85
Всього у 2014 році	18,3%*	14,5%	3,2%	15,0%	2,7%	21,6%*	2,6%	1312
Всього у 2007 році	22,4%	12,7%	3,3%	13,2%	2,7%	24,4%	2,4%	2355

* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%

3.10 ЧАСТОТА НАСИЛЬСТВА У ШЛЮБІ З БОКУ ЧОЛОВІКА

Для визначення кількості жінок, які продовжують зазнавати насильства, жінкам ставилось запитання по кожному акту, коли-небудь вчиненому їхнім чоловіком, про частоту вчинення актів за 12 місяців, що передували обстеженню. У Таблиці 3.10.1 показано, що серед жінок, які повідомили, що коли-небудь переживали насильство

у шлюбі, близько восьми з десяти жінок мали досвід емоційного насильства у шлюбі протягом 12 місяців, що передували обстеженню, при цьому кожна сьома часто зазнавала такого насильства протягом минулого року. До того ж, 69% жінок, які коли-небудь зазнавали насильства у шлюбі, повідомили, що мали досвід фізичного або сексуального насильства протягом останніх 12 місяців, для 6% таке насильство протягом останнього року траплялось часто.

У порівнянні з 2007 роком у 2014 році спостерігається суттєвий прогрес у становищі жінок, що постраждали від емоційного і від фізичного/сексуального насильства з боку чоловіка. Якщо в 2007 90% жертв емоційного насильства зазнавали його і протягом останнього року, то в 2014 таких було вже 78%; для жертв фізичного або сексуального насильства відповідні показники становлять 85% і 69%. Це означає, що за 7 років частка жертв насильства, які зуміли припинити насильство (і, відповідно, не страждали від нього впродовж останніх 12 місяців), зростає – на думку авторів, це позитивне зрушення є наслідком кампаній проти насильства та гендерної нерівності.

У розділі 3.8.1. зазначалось, що стресові події 2014 року могли знизити частоту емоційного насильства, але вони не вплинули на частоту фізичного та сексуального насильства. Отже, якщо прогрес у припиненні емоційного насильства можна пояснити особливостями 2014 року (через зовнішні загрози

знизилась частота сімейних конфліктів, що можуть приводити до емоційного насильства, та/або жінки почали надавати менше значення сімейним образам), то прогрес у припиненні фізичного та сексуального насильства в шлюбі є ознакою того, що з 2007 року частка жінок, що готові терпіти таке насильство, знизилась.

Таблиця 3.10.1. Частота насильства у шлюбі серед осіб, які повідомили про насильство

Відсотковий розподіл жінок у віці 15-49 років, які мають досвід шлюбу, хто коли-небудь постраждав від емоційного насильства, заподіяного їхнім теперішнім або останнім чоловіком/партнером, за частотою таких випадків за останні 12 місяців перед обстеженням та відсотковий розподіл жінок у віці 15-49 років, які мають досвід шлюбу, хто коли-небудь постраждав від фізичного або сексуального насильства, заподіяного їхнім теперішнім або останнім чоловіком/партнером, за частотою таких випадків за останні 12 місяців перед обстеженням, за характеристиками респондента, Україна										
Характеристика респондента	Частота емоційного насильства за останні 12 місяців					Частота фізичного або сексуального насильства за останні 12 місяців				
	Часто	Іноді	Не було	Всього	Кількість жінок	Часто	Іноді	Не було	Всього	Кількість жінок
Вікова група										
15-24	15,2%	77,9%	6,9%	100%	13	6,8%	86,0%	7,2%	100%	13
25-29	15,0%	63,1%	21,8%	100%	37	6,3%	77,5%	16,2%	100%	28
30-39	9,8%	72,6%	17,6%	100%	106	3,5%	60,8%	35,7%	100%	79
40-49	15,8%	55,5%	28,7%	100%	86	8,1%	57,7%	34,1%	100%	77
Сімейний стан										
Наразі одружена	12,2%	76,0%	11,8%	100%	141	3,9%	77,6%	18,5%	100%	108
Розлучена/проживає окремо	15,0%	48,3%	36,7%	100%	101	9,0%	45,5%	45,4%	100%	89
Місце проживання										
Місто	10,9%	64,5%	24,6%	100%	149	6,0%	62,6%	31,4%	100%	126
Село	17,9%	64,1%	18,0%	100%	93	6,6%	64,9%	28,6%	100%	71
Регіон										
Північ	16,5%	54,3%	29,2%	100%	53	5,6%	65,0%	29,4%	100%	44
Центр	13,6%	72,4%	14,0%	100%	41	6,2%	71,8%	22,0%	100%	28
Схід	20,4%	62,2%	17,4%	100%	53	13,7%	54,1%	32,2%	100%	52
Південь	4,4%	52,6%	43,0%	100%	22	0,0%	56,7%	43,3%	100%	21
Захід	8,5%	72,3%	19,2%	100%	73	1,7%	69,7%	28,6%	100%	52

Освіта										
Середня або нижче	14,1%	69,7%	16,2%	100%	49	7,1%	73,5%	19,5%	100%	42
Вище середньої	13,2%	63,1%	23,7%	100%	193	5,9%	60,6%	33,5%	100%	155
Рівень добробуту										
Найнижчий	14,7%	76,4%	8,9%	100%	73	7,0%	72,3%	20,7%	100%	51
Нижче середнього	29,1%	37,2%	33,7%	100%	35	8,4%	56,5%	35,1%	100%	34
Середній	1,7%	59,9%	38,3%	100%	46	7,4%	60,4%	32,2%	100%	33
Вище середнього	16,1%	60,6%	23,3%	100%	46	6,1%	57,1%	36,7%	100%	43
Найвищий	7,1%	76,6%	16,4%	100%	42	2,0%	68,1%	29,9%	100%	36
Всього у 2014 році	13,4%*	64,3%	22,3%*	100%	242	6,2%*	63,4%*	30,5%*	100%	197
Всього у 2007 році	20,4%	69,7%	9,9%	100%	504	13,4%	71,9%	14,6%	100%	280
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%										

3.11 ПОЧАТОК НАСИЛЬСТВА У ШЛЮБІ

Близько чверті жінок, які зазнали насильства (4% до загальної кількості жінок) сказали, що чоловік почав чинити насильство на першому році шлюбу. Приблизно стільки ж сказали, що перший прояв насильства з боку чоловіка відбувся, коли вони перебували у шлюбі 1-2 роки. А приблизно кожна п'ята жінка, яка зазнала насильства (3% до загальної кількості жінок) вперше стала жертвою насильства з боку чоловіка, перебуваючи у шлюбі 3-5 років. Таким чином, переважна більшість жінок, чоловіки яких схильні до насильства, стають жертвами насильства на перших роках шлюбу (до 5 років).

Таблиця 3.11.1. Початок насильства у шлюбі

Відсотковий розподіл жінок у віці 15-49 років, які мають досвід шлюбу, за кількістю років між початком шлюбу та першим випадком фізичного або сексуального насильства, заподіяного їхнім теперішнім або останнім чоловіком/партнером, якщо таке було, відносно до сімейного стану та тривалості, Україна										
Кількість років між початком шлюбу* та першим випадком насильства										
Період з початку шлюбу	Не було випадків насильства	До шлюбу	< 1 рік	1-2 роки	3-5 років	6-9 років	10+ років	Не знаю/Пропущено	Всього	Кількість жінок
Наразі одружена	90,2%	0,9%	2,1%	2,6%	2,1%	0,4%	1,1%	0,6%	100%	1115
Одружена один раз	92,3%	0,7%	1,5%	1,7%	1,7%	0,4%	1,3%	0,4%	100%	942
Одружена більше 1 разу	79,3%	1,8%	5,8%	6,8%	4,2%	0,0%	0,4%	1,7%	100%	157
Не вказали кількість шлюбів	82,3%	0,0%	0,0%	8,3%	0,0%	9,4%	0,0%	0,0%	100%	16
Розлучена/проживає окремо/вдова	82,3%	0,8%	13,0%	11,3%	9,6%	1,3%	4,9%	4,4%	100%	221
Всього в 2014 році	85,0%	0,9%	3,7%	3,8%	3,2%	0,6%	1,7%	1,2%	100%	1312
Всього в 2007 році	86,8%	0,3%	2,5%	3,1%	4,9%	1,1%	1,3%	0,1%	100%	2355

*Для пар, які не одружені, але проживають разом як одружені, початком шлюбу вважається початок першого спільного проживання жінки з її партнером.

3.12 ТИПИ ТІЛЕСНИХ ПОШКОДЖЕНЬ У ЖІНОК ВНАСЛІДОК НАСИЛЬСТВА, ВЧИНЕНОГО У ШЛЮБІ

У Таблиці 3.12.1 представлено інформацію про типи тілесних ушкоджень у жінок внаслідок насильства у шлюбі. Серед жінок, які коли-небудь зазнавали фізичного насильства, приблизно сім з десяти отримували порізи, синці або болі; 13% мали травми очей, розтягнення, вивихи або опіки; 7% мали глибокі рани, переломи кісток, зламані зуби або інші важкі травми. Загалом, 71% жінок внаслідок фізичного насильства у шлюбі отримали будь-яке з цих тілесних ушкоджень. Серед жінок, які постраждали від фізичного насильства від чоловіка протягом останніх 12 місяців 74% отримали будь-яке з цих тілесних ушкоджень.

Частота отримання травм жінками, які коли-небудь зазнавали сексуального насильства, незначуще відрізняється від частоти отримання травм при фізичному насильстві.

Загалом серед жінок, які зазнавали фізичного або сексуального насильства протягом останніх 12 місяців, 71% зазнавали якихось з перелічених травм. У порівнянні з 2007 роком збільшилась частота отримання глибоких ран,

переломів кісток, зламаних зубів або інших важких травм, але зменшилась частота отримання травм очей, розтягнень, вивихів, опіків

Таблиця 3.12.1. Початок насильства у шлюбі

Частка жінок у віці 15-49 років, які мають досвід шлюбу, які зазнали специфічних форм насильства у шлюбі, за типами травм, які наніс їм їхній теперішній або останній чоловік/партнер, за типом насильства та відносно того, чи зазнали вони насильства взагалі коли-небудь та за останні 12 місяців перед обстеженням, Україна							
		Частка жінок, які мали:					Кількість жінок, які мають досвід шлюбного насильства
		Порізи, синці або біль	Травми очей, розтягнення, вивихи або опіки	Глибокі рани, переломи кісток, зламані зуби або інші важкі травми	Поранення від вогнепальної зброї	Будь-яке з цих тілесних пошкоджень	
Зазнали фізичного насильства							
2014	Коли-небудь	70,3%	13,4%	7,2%*	0,8%	70,9%	191
	За останні 12 місяців	73,0%	16,0%	6,0%	1,2%	73,9%	129
2007	Коли-небудь	71,0%	20,0%	3,1%	–**	71,5%	298
	За останні 12 місяців	70,3%	21,2%	3,5%	–	70,7%	235
Зазнали сексуального насильства							
2014	Коли-небудь	64,3%	15,5%	11,2%	2,1%	64,3%	44
	За останні 12 місяців	65,4%	19,0%	15,7%	3,0%	65,4%	31
2007	Коли-небудь	82,1%	33,9%	7,0%	–	82,1%	68
	За останні 12 місяців	88,8%	39,1%	7,1%	–	88,8%	50
Зазнали фізичного або сексуального насильства							
2014	Коли-небудь	68,2%	13,0%*	7,0%*	0,8%	68,8%	197
	За останні 12 місяців	70,6%	15,9%	6,3%	1,2%	71,4%	135
2007	Коли-небудь	70,3%	19,7%	3,1%	–	70,7%	303
	За останні 12 місяців	69,5%	20,8%	3,4%	–	69,9%	239
Примітка: Числа у дужках розраховано на основі 25-49 незважених випадків.							
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%							

3.13 ЖІНКИ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ НАСИЛЬСТВО І ШУКАЛИ ДОПОМОГУ

В 2014 році 8% жінок, які коли-небудь з 15 років постраждали від фізичного насильства від будь-якої особи, зазначили, що їм завдавали настільки серйозних тілесних ушкоджень, що вони потребували медичної допомоги, причому більшість з них (13 з 23) вказали, що такі випадки траплялись більше 1 разу⁷. 20 з 23 звертались у таких випадках до лікаря і 17 повідомили лікарю справжню причину ушкодження.

Порівняно з 2007 роком зменшилася частка жінок, які зазнали насильства і звертались хоча б до когось по допомогу: 38% таких жінок звернулося по допомогу у 2007 році та 32% - у 2014 році (див. таблицю 3.13.1). Можливе пояснення цьому можна знайти в таблиці 3.13.2 нижче, відповідно до якої значуще менше жінок звертались по допомогу до родичів в 2014. На думку авторів, це пояснюється тим, що серед жертв насильства зросла частка жінок, що постраждали не від членів родини, а від сторонніх осіб (див. розділи 3.1. та 3.4.): якщо жінка постраждала від члена родини, то родичі можуть на нього вплинути, а у випадку насильства з боку сторонніх осіб родичі зазвичай мало що можуть зробити (крім випадків, коли вони присутні при акті насильства), тому і звертатись до них немає сенсу. У випадку насильства з боку сторонніх осіб бар'єри до звернення до міліції повинні були б бути нижчими, аніж у випадку насильства в сім'ї, але частка звернень до міліції підвищилась незначуще. Це може пояснюватись зниженням рівня довіри до міліції: за даними національно репрезентативного опитування GfK Ukraine на базі Омнібусу якщо в березні 2009 року 55% дорослих громадян України не довіряли міліції і 16% довіряли, а то в вересні 2014 року ці показники становили 47% і 10% відповідно.

Отже, на думку авторів звіту, причиною зниження готовності жертв насильства звертатись по допомогу є зростання частоти насильства з боку сторонніх осіб та падіння довіри до міліції, що призвело до зниження частки звернень по допомогу до родини без пропорційного підвищення частки звернень до міліції.

Найчастіше по допомогу звертались жінки, які зазнавали як фізичного, так і сексуального насильства (43%). Серед тих, хто є жертвами тільки одного виду насильства, по допомогу звертались тільки близько чверті (по 28% жінок, які зазнали фізичного або сексуального насильства).

По допомогу найчастіше звертались жінки, віком 25-29 років (44%), а серед жінок старшого віку – 40-49 років – таких виявилася тільки приблизно кожна четверта (26%). Загалом серед жінок 15-29 років 41% звертались по допомогу.

Жінки, які мають дітей, частіше звертаються по допомогу (32-33%), ніж жінки, які взагалі не мають дітей (26%). За рештою характеристик статистично значущих відмінностей не виявлено.

7. У 2007 році дані питання не ставилися.

Таблиця 3.13.1. Пошук допомоги з метою припинення насильства

Відсотковий розподіл жінок у віці 15-49 років, які коли-небудь пережили випадки фізичного або сексуального насильства, відносно того чи шукали вони допомогу в будь-якому з джерел, за типом насильства та характеристиками респондента, Україна		
Тип насильства/ характеристика респондента	Частка жінок, які шукали допомогу в будь-якому з джерел	Кількість жінок
Тип насильства		
Тільки фізичне	28,3%	232
Тільки сексуальне	27,9%	19
Фізичне та сексуальне	42,6%	84
Вік		
15-24	36,3%	34
25-29	43,6%	56
30-39	30,5%	131
40-49	26,2%	114
Кількість живих дітей		
0	24,4%	59
1-2	33,3%	253
3+	32,1%	23
Сімейний стан		
Наразі одружена	30,6%	206
У шлюбі 1 раз	30,3%	133
У шлюбі більше 1 разу	29,3%	68
Розлучена/проживає окремо	34,1%	105
Місце проживання		
Місто	32,1%	225
Село	30,5%	110
Регіон		
Північ	32,5%	73
Центр	38,4%	52
Схід	29,7%	91
Південь	32,1%	40
Захід	28,2%	79
Освіта		
Середня або нижче	35,8%	64
Вище середньої	30,7%	271
Рівень добробуту		
Найнижчий	36,1%	75

Нижче середнього	21,6%	59
Середній	30,6%	65
Вище середнього	30,8%	75
Найвищий	38,0%	61
Всього у 2014 році	31,6%*	335
Всього у 2007 році	38,1%	533
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		

У Таблиці 3.13.2 наведено джерела, до яких жінки зверталися по допомогу у випадку фізичного або сексуального насильства. Такі жінки найчастіше зверталися по допомогу до власної родини (19%) та до міліції (16%). Лише 1% жертв насильства зверталися до психолога і ще 1% - до соціальних служб або громадських організацій.

Порівняно з 2007 роком зменшилася частка жінок, які зверталися по допомогу як до власної родини (з 28% у 2007 році до 19% у 2014 році), так і до родини чоловіка/партнера (з 18% до 7%). Як зазначалось вище, на думку авторів, це пояснюється тим, що серед жертв насильства зросла частка жінок, що постраждали не від членів родини, а від сторонніх осіб (див. розділи 3.1. та 3.4.).

Таблиця 3.13.2. Джерела, до яких жінки звертались по допомогу у разі насильства

Частка жінок 15-49 років, які коли-небудь пережили випадки фізичного або сексуального насильства та звертались по допомогу до будь-якого з джерел, за типом джерел допомоги, Україна		
Джерело допомоги	Частка жінок, які звертались по допомогу серед всіх жінок, які зазнали насильства, 2014	Частка жінок, які звертались по допомогу серед всіх жінок, які зазнали насильства, 2007**
Власна родина	19,0%*	27,9%
Міліціонер	15,9%	13,0%
Родина чоловіка / партнера	7,0%*	17,7%
Друг / знайомий	3,8%*	6,9%
Адвокат	2,5%	1,2%
Сусід	1,6%*	6,3%
Психолог	1,3%	-
Соціальна служба / організація***	1,3%	1,2%
Лікар/медперсонал	1,2%	1,1%
Колеги по роботі	1,0%	-
Чоловік / партнер	0,9%	0,4%
Бойфренд	0,4%	0,2%

Священик	0,0%	0,1%
Інше	0,2%	0,7%
Всього	335	533
* Відмінність є статистично значущою з ймовірністю 95%		
** Дані взято з масиву МДОУ-2007		
*** Таке формулювання було використано у 2007 році, в 2014 були варіанти ЦСССДМ (його обрали 2% жінок, що зверталися по допомогу), громадська організація та телефон гарячої лінії (по 1%), які для співставності з даними 2007 року були об'єднані в 1 категорію. «-» У 2007 році цей варіант відповіді відсутній		

Жінки, що зверталися по допомогу до різних джерел, повідомили, що у випадку 33% звернень вони не отримали належної допомоги, у випадку 61% звернень допомога була надана, щодо решти звернень ситуація поки невідома⁸. Для звернень до знайомих осіб (родичі, партнер або бойфренд, друзі, знайомі, сусіди, колеги по роботі) відповідне співвідношення складає 33% і 62%, а для звернень до професіоналів (міліціонерів, адвокатів, психологів, громадських організацій) – 32% і 58%.

Серед жінок, які звернулися по допомогу до міліції, але не отримали допомоги (таких виявилось 19 осіб з 50 жінок, які звернулися до міліції), 13 осіб сказали, що їхню заяву було прийнято, а 6 – що заяву не прийняли. Причинами неприйняття заяви для 4 осіб була заява міліціонера про те, що насильство – це сімейна справа чоловіка і жінки. Іншими причинами відмови були небажання міліції займатися цією справою та корумпованість міліції (міліція покривала кривдника).

Серед тих жінок, чия заява була прийнята, але їм не було надано допомоги, основною причиною ненадання допомоги була бездіяльність міліції (6 з 13 жінок назвали цю причину). Також, жінки говорили, що вони не отримали відповідної допомоги від міліції через те, що хоча кривдник і був покараний (наприклад, стягненням штрафу), однак він повернувся і все одно чинив насильство (4 жінки). Також, насильство у сім'ї не припинилося через те, що міліціонер обмежився унім попередженням (за словами 3 жінок з 13).

3.14 ПРИЧИНИ НЕЗВЕРНЕННЯ ПО ДОПОМОГУ

У Таблиці 3.14.1 наведено відповіді жінок на запитання, чому вони у випадках фізичного або сексуального насильства вони звертались до будь-яких джерел допомоги, окрім міліції.

До міліції жінки, які зазнали насильства, не зверталися переважно, через те, що були впевнені, що самостійно зможуть впоратися ситуацією (37% з тих, хто звертався до будь-яких джерел допомоги, окрім міліції). Соромно було звернутися по допомогу до міліцію 23% жінкам, які зазнали насильства та не звернулися до міліції. Для 19% жінок бар'єром до звернення до міліції був страх, що може стати ще гірше, а для 18% - невіра у те, що міліція може допомогти. Також 10% вважають, що міліція не повинна займатись такими справами.

8. У 2007 році дані питання не ставилися.

Таблиця 3.14.1. Причини, чому не звертались по допомогу до міліції

Причини незвернення до міліції серед жінок 15-49 років, які коли-небудь пережили випадки фізичного або сексуального насильства і звертались по допомогу до будь-якого з джерел, окрім міліції, Україна 2014	
Вважаю (-ла), що сама можу впоратись з ситуацією	36,8%
Соромно	22,6%
Боюсь (-ялась), що якщо звернуся по допомогу, стане ще гірше	18,5%
Не вірю (-ила), що вони можуть допомогти	18,0%
Вважаю (-ла), що міліція не повинна займатися такими справами	10,2%
Міліція нічого не хоче робити	6,2%
Не вірю (-ла), що вони поставляться до мене з розумінням	5,1%
Немає відповіді	15,7%
Всього*	53
*У 2007 році це питання не ставилося	

Також ми запитали про причини незвернення по допомогу серед жінок, які у випадках сексуального або фізичного насильства взагалі ні до кого не звертались по допомогу.

Відносна більшість опитаних жінок виправдовували своє незвернення до когось по допомогу тим, що вони вважали, що самі можуть впоратися з ситуацією (39%). Близько третини не змогли або не захотіли відповісти на запитання, а кожна четверта жінка навела такі причини, як сором, страх або зневіра. Так 14% жінок, які зазнали насильства, не зверталися по допомогу через невіру в те, що хтось їм може допомогти, а 11% зазначили сором і 7% страх. Крім того, 5% зазначили, що не знали до кого можна звернутись, і ще 5% вважають насильство нормальним явищем.

Таблиця 3.14.2. Причини, чому ні до кого не звертались по допомогу

Причини незвернення по допомогу серед жінок 15-49 років, які коли-небудь пережили випадки фізичного або сексуального насильства, але не звертались по допомогу до будь-якого з джерел, Україна 2014	
Вважаю (-ла), що сама можу впоратись з ситуацією	39,4%
Не вірю (-ила), що хтось може допомогти	14,0%
Соромно	10,5%
Боюсь (-ялась), що якщо звернуся по допомогу, стане ще гірше	7,3%
Не знаю (-ла), до кого можна звернутись/нема куди звернутись	5,1%
Вважаю (-ла), що це нормальне явище	4,7%
Інше	0,4%
Важко сказати/відмова від відповіді	33,7%

Всього*	232
*У 2007 році це питання не ставилося	

3.15 ВПЛИВ НАСИЛЬСТВА НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНКИ

Близько третини жінок, які зазнали фізичного або сексуального насильства, вважають, що насильство жодним чином не заважало їхній роботі чи іншій діяльності, що приносить дохід, а ще 25% не змогли або не захотіли відповісти. 44% зазначили негативний вплив насильства на роботу.

Так приблизно кожна п'ята жінка, які зазнала насильства, сказала, що це заважає їй зосередитися на роботі (22%) або, що жінка втратила впевненість у власних силах (22%). Приблизно 7% жінок, які стали жертвами насильства сказали, що протягом певного часу повинні були перервати свою діяльність через те, що отримані фізичні чи психологічні травми заважали їм працювати. А 3% жінок сказали, що через отримані фізичні чи психологічні травми вони взагалі втратили роботу.

Таблиця 3.15.1 Яким чином насильство (фізичне, сексуальне та ін.) заважає роботі або іншій діяльності, що приносить дохід

Серед жінок 15-49 років, які зазнавали різних форм насильства коли-небудь та за останніх 12 місяців перед обстеженням, заподіяних їхнім теперішнім або останнім (з тих, які були) чоловіком/партнером, та/або іншими особами, Україна 2014	
Не могла зосередитись на роботі	21,9%
Втратила впевненість у власних силах	21,6%
Через фізичні або психологічні травми не працювала/не заробляла гроші якийсь час	6,6%
Через фізичні або психологічні травми не працюю/не заробляю гроші, втратила роботу	3,2%
Не працюю/не заробляю гроші через заборону чоловіка/партнера	0,8%
Інше	0,9%
Не заважало	33,6%
Важко сказати/відмова	25,6%
Всього*	335
*У 2007 році це питання не ставилося	

---

4. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ, ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

4.1 ДОСВІД ФІЗИЧНОГО ТА СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

Згідно з даними опитування 19% жінок у віці 15-49 років пережили фізичне насильство з часу, коли їм виповнилося 15 років, а 8% пережили сексуальне насильство. Ці показники значуще підвищились з 2007 року, коли вони становили 17% і 5% відповідно. Загалом у 2014 році 22% жінок у віці 15-49 років зізналися в досвіді фізичного або сексуального насильства, тоді як у 2007 році таких було 18%.

Підвищення частки жертв насильства відбулося не за рахунок 2014 року: за останні 12 місяців перед опитуванням 9% жінок постраждали від фізичного насильства (той же показник було отримано в 2007 році) і 2,5% жінок зазнали сексуального насильства (в 2007 році було 2,1% - різниця не є статистично значущою⁹).

Підвищення частки жертв насильства відбулося більшою мірою за рахунок насильства з боку сторонніх осіб, що не є членами родини опитаних жінок.

Так збільшення частки жінок, що зазначили досвід фізичного насильства з боку чоловіків/партнерів або інших родичів, не є статистично значущим (16% у 2014 році проти 14% у 2007), тоді як збільшення частки жінок, що зазначили досвід фізичного насильства з боку осіб, що не є родичами, є статистично значущим (5% у 2014 році проти 3% у 2007). Частка жінок, що зазначили досвід сексуального насильства з боку чоловіків/партнерів або інших родичів, є однаковою за даними 2007 та 2014 років (3%), тоді як частка жінок, що зазначили досвід сексуального насильства з боку осіб, що не є родичами, значуще збільшилась у 2014 році (4% у 2014 році проти 2% у 2007).

У 2014 році 4% жінок, які будь-коли були вагітними, зазначили досвід фізичного насильства під час вагітності, і 2% жінок, які будь-коли мали статеві контакти, повідомили, що до першого статевого акту їх примусили (такі ж показники були отримані і у 2007 році).

Як фізичне, так і сексуальне насильство найчастіше вчиняють чоловіки, що проживають із жертвами в офіційно зареєстрованому або цивільному шлюбі: 40% жертв фізичного насильства зазначили, що винуватцем був колишній чоловік або партнер, а 33% - що теперішній чоловік або партнер. Серед жертв сексуального насильства ці показники становлять 24% і 15% відповідно. Після

---

9. Тут і далі описані лише ті відмінності у даних 2007 та 2014 років, що є статистично значущими з ймовірністю 95%

чоловіка основним винуватцем фізичного насильства є також батько або вітчим (за свідченням 14% жертв фізичного насильства), а основними винуватцями сексуального насильства – сторонні знайомі або незнайомі чоловіки (їх зазначили 22% і 15% жертв сексуального насильства).

4.2 ДОСВІД ЕМОЦІЙНОГО, ФІЗИЧНОГО ТА СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА В ШЛЮБІ

Поширеність досвіду насильства в шлюбі визначалась серед жінок, які будь-коли мали досвід шлюбу або проживання з чоловіком. Загалом 22% таких жінок постраждали від хоча б одного типу насильства у шлюбі (емоційного або фізичного, або сексуального – в 2007 році цей показник становив 24%). За останні 12 місяців 17% жінок постраждали від хоча б одного типу насильства у шлюбі проти 22% у 2007 році – зменшення частки жертв насильства в шлюбі відбулось за рахунок зменшення частки постраждалих від емоційного насильства.

Серед жінок, які мають досвід шлюбу, значуще знизилась частка тих, хто коли-небудь зазнавали **емоційного** насильства в шлюбі – з 22% у 2007 році до 18% у 2014 році. Значуще знизилась і частка жінок, які в теперішньому шлюбі потерпають від хоча б однієї форми контролюючої поведінки¹⁰ з боку чоловіка: у 2007 році таких було 64%, а у 2014 – 46%.

Також знизилася частка жінок, що потерпали від емоційного насильства за останні 12 місяців – з 20% у 2007 році до 14% 2014. Серед форм емоційного насильства найчастіше жінки зазначали, що за останній рік потерпали від того, що чоловік «ображає або змушує погано думати про саму себе» (12%), «говорить або робить щось, щоб принизити її перед оточенням» (10%), «загрожує заподіяти біль або шкоду жінці або її близьким» (7%).

Частка жінок, що зазнавали в шлюбі **фізичного** насильства, становить 15% і незначуще відрізняється від показника 2007 року (13%). 10% зазнавали фізичного насильства у шлюбі за останні 12 місяців (стільки ж, скільки у 2007 році). Серед форм фізичного насильства найчастіше жінки зазначали, що за останній рік потерпали від того, що чоловік «штовхає, трясє або кидає щось у жінку» (9%), «хльостає жінку долонями» (6%), «б'є кулаком, або чимось, що може травмувати жінку», «дає стусани, волочить або б'є жінку (по 4%), «викручує руки або тягне за волосся» (3%), «намагається задушити або навмисне обпалити жінку», «загрожує або нападає із ножем, пістолетом чи іншою зброєю» (по 1%).

70% жінок, які зазнали фізичного насильства за останні 12 місяців, зазначили, що у них були порізи, синці або біль, 21% – травми очей, розтягнення, вивихи або опіки, 4% – глибокі рани, переломи кісток, зламані зуби або інші важкі травми.

---

10. У даному дослідженні контролююча поведінка була визначена як: (1) виявлення ревності або злості, якщо жінка розмовляє з іншими чоловіками; (2) безпідставне звинувачення жінки в невірності; (3) заборона жінці зустрічатися з її подругами; (4) спроби обмежити контакти жінки з її родиною; (5) наполягання на тому, що він повинен завжди знати місцезнаходження жінки; (6) заборона жінці мати при собі гроші; (7) погрози вигнати жінку з її будинку, залишити без копійки, не платити аліментів.

Частка жінок, які зазнавали в шлюбі **сексуального** насильства, становить 3% (стільки ж, скільки в 2007 році). 2% зазнавали сексуального насильства у шлюбі за останні 12 місяців (стільки ж, скільки у 2007 році).

Найчастіше у насильстві у шлюбі зізнавалися такі жінки:

- Жінки, чий чоловік часто зловживає алкоголем (76% з них страждали від щонайменше 1 з 3 типів насильства з боку чоловіка, тоді як серед тих, чий чоловік не вживає алкоголь або вживає, але не напивається – 9% страждали від насильства);
- Жінки, чий батько бив матір (серед них 37% мали досвід будь-якого насильства з боку чоловіка, тобто як серед жінок, чий батько не бив матір, 17% мали досвід насильства з боку чоловіка). Досвід сімейного насильства в дитинстві може бути як причиною того, що жінки обирають чоловіків, схожих на батька, тобто із схильністю до насильства, так і причиною того, що такі жінки виявляють більшу відвертість в опитуваннях, тому що насильство в сім'ї є для них більш «звичним» явищем;
- Жінки у віці 40-49 років (загалом, чим старші жінки, тим частіше вони говорили, що чоловік/партнер виявляв які-небудь види насильства);
- Жінки, у яких є діти;
- Жінки, які мають середню освіту чи нижче середнього рівня та/або чоловіки яких мають середню освіту чи нижче середнього рівня;
- Жінки, які мають освіту вищу або нижчу, ніж у чоловіків;
- Жінки з найнижчим рівнем добробуту;
- Жінки, які старші своїх чоловіків;
- Жінки, які працюють (на відміну від незайнятих);
- Мешканки Північного, Центрального та Західного регіонів;
- Жінки, шлюб яких триває більше 5 років та жінки, які були у шлюбі більше 1 разу;
- Жінки, які проживають у сільській місцевості (вони частіше, ніж жінки у містах, зазнають емоційного насильства; за іншими типами насильства значущих відмінностей між респондентками з міст і сіл не спостерігається);
- Жінки, які вважають, що чоловік за певних обставин може побити дружину.

За свідченнями жертв фізичного та/або сексуального насильства, найчастіше до насильства призводять такі ситуації: чоловік п'яний (61% жертв фізичного або сексуального насильства), жінка не погоджується з чоловіком (28%), ревності (26%), насильство без причини (21%), проблеми з грошима (17%), труднощі на роботі (12%), відмова у статевому акті (10%).

55% жертв фізичного та/або сексуального насильства, у яких є діти, повідомили, що діти хоч раз були присутні при тому, як чоловік або партнер їх бив.

Якщо в 2007 90% жертв емоційного насильства зазнавали його і протягом останнього року, то в 2014 таких було вже 78%; для жертв фізичного або сексуального насильства відповідні показники становлять 85% і 69%.

4.3 ЗВЕРНЕННЯ ПО ДОПОМОГУ

Якщо у 2007 році 38% жертв фізичного або сексуального насильства звертались до певної особи або організації по допомогу, то в 2014 році таких виявилось лише 32% (різниця є статистично значущою). Загальне зниження частоти звернень по допомогу відбулося за рахунок зниження частоти звернень до родичів/знайомих/сусідів.

Жертви фізичного або сексуального насильства найчастіше зверталися по допомогу до власної родини (19%) та до міліції (16%). Лише 1% жертв насильства зверталися до психолога і ще 1% – до соціальних служб або громадських організацій.

Найчастіше зверталися по допомогу жінки у віці 15-29 років (41%), найрідше – жінки у віці 40-49 років (26%) – отже, спостерігається міжпоколіннєвий прогрес у готовності звертатись по допомогу.

Жінки, що зверталися по допомогу до різних джерел, повідомили, що у випадку 33% звернень вони не отримали належної допомоги, у випадку 61% звернень допомога була надана, щодо решти звернень ситуація поки невідома. Для звернень до знайомих осіб (родичі, партнер або бойфренд, друзі, знайомі, сусіди, колеги по роботі) відповідне співвідношення складає 33% і 62%, а для звернень до професіоналів (міліціонерів, адвокатів, психологів, громадських організацій) – 32% і 58%. Зокрема, з 50 жінок, що звертались до міліції, 19 зазначили, що не отримали належної допомоги.

8% жінок, які коли-небудь з 15 років постраждали від фізичного насильства від будь-якої особи, зазначили, що їм завдавали настільки серйозних тілесних ушкоджень, що вони потребували медичної допомоги, причому більшість з них (13 з 23) вказали, що такі випадки траплялись більше 1 разу. 20 з 23 звертались у таких випадках до лікаря і 17 повідомили лікарю справжню причину ушкодження.

Ті жінки, які не звертались по допомогу у випадках фізичного або сексуального насильства, найчастіше пояснювали це тим, що вони вважали, що самі можуть впоратися з ситуацією (39%). Близько третини не змогли або не захотіли відповісти на запитання, 14% сказали, що не вірять, що хтось може допомогти, 11% – що їм було соромно, 7% боялись, що при зверненні по допомогу їм стане ще гірше, 5% зазначили, що не знали до кого можна звернутись, і ще 5% вважають насильство нормальним явищем.

4.4 ВИСНОВКИ

Впродовж семи років з часу проведення Медико-демографічного обстеження домогосподарств (МДОУ-2007) поширеність фізичного і сексуального

насильства в сім'ї значуще не змінилась: 16% жінок у віці 15-49 років постраждали від фізичного насильства в сім'ї, а 3% від сексуального насильства в сім'ї. Разом з тим значуще збільшилась частка постраждалих від насильства з боку сторонніх осіб (переважно з боку знайомих або незнайомих чоловіків, що не є родичами): 5% жінок постраждали від фізичного насильства (проти 3% у 2007), а 4% - від сексуального (проти 2% у 2007).

Головним чином за рахунок зростання частки постраждалих від сторонніх осіб збільшилась і загальна частка жінок, що постраждали від фізичного та/або сексуального насильства з 18% у 2007 році до 22% у 2014.

Якщо в 2007 році 38% жертв фізичного та/або сексуального насильства звертались по допомогу, то у 2014 таких було лише 32% - зниження частоти звернень по допомогу відбулося в основному за рахунок зниження частоти звернень до родичів. На думку авторів звіту, причиною зниження готовності жертв насильства звертатись по допомогу є зростання частоти насильства з боку сторонніх осіб та падіння довіри до міліції¹¹, що призвело до зниження частки звернень по допомогу до родини без пропорційного підвищення частки звернень до міліції. У випадку насильства в сім'ї родичі можуть вплинути на агресора, а у випадку насильства з боку сторонніх осіб родичі зазвичай мало що можуть зробити (крім випадків, коли вони присутні при акті насильства), тому і звертатись до них немає сенсу. У випадку насильства з боку сторонніх осіб бар'єри до звернення до міліції повинні бути б бути нижчими, аніж у випадку насильства в сім'ї, але частка звернень до міліції у 2014 році підвищилась незначуще.

Як і в 2007 році жертви насильства найчастіше звертаються по допомогу до родичів та міліції, до інших осіб/організацій зверталися менше 5% жертв фізичного та/або сексуального насильства. Недовіра до міліції має підстави: за даними дослідження 2014 року близько третини жертв фізичного та/або сексуального насильства (19 з 50 жінок), що звернулись по допомогу до міліції, вважають, що не отримали належної допомоги. Ці результати свідчать про необхідність підвищення ефективності системи реагування на насильство з боку міліції, а також про посилення інформування населення про діяльність соціальних служб та громадських організацій.

Насильство з боку чоловіка у шлюбі або при спільному проживанні залишається найпоширенішою формою насильства проти жінок: 15% жінок 15-49 років, що коли-небудь мали досвід офіційного або неофіційного шлюбу, зазнали фізичного насильства з боку чоловіка, а 3% сексуального – відмінності від 2007 року статистично незначущі.

Позитивною тенденцією є зниження частки жінок, що зазнавали емоційного насильства в шлюбі з 22% у 2007 році до 18% у 2014 році. Але оскільки це зниження відбулось головним чином за рахунок 2014 року, на думку авторів звіту, воно є тимчасовим явищем, що пояснюється стресовими подіями 2014

11. За даними національно репрезентативного опитування GfK Ukraine на базі Омнібусу якщо в березні 2009 року 55% дорослих громадян України не довіряли міліції і 16% довіряли, а то в березні 2014 року ці показники становили 47% і 10% відповідно.

року (через зовнішні загрози знизилась частота сімейних конфліктів, що можуть приводити до емоційного насильства, та/або жінки почали надавати менше значення сімейним образам).

Іншою позитивною тенденцією дослідження є зниження готовності жінок терпіти насильство в шлюбі: якщо в 2007 90% жертв емоційного насильства зазнавали його і протягом останнього року, то в 2014 таких було вже 78%; для жертв фізичного або сексуального насильства відповідні показники становлять 85% і 69%. Це означає, що за 7 років частка жертв насильства, які зуміли припинити насильство (і, відповідно, не страждали від нього впродовж останніх 12 місяців), зростає – на думку авторів, це позитивне зрушення є наслідком кампаній проти насильства та гендерної нерівності. Якщо прогрес у припиненні емоційного насильства можна пояснити стресовими подіями 2014 року, то прогрес у припиненні фізичного та сексуального насильства в шлюбі є ознакою того, що з 2007 року частка жінок, що готові терпіти таке насильство, знизилась.

Як і в 2007 році зловживання алкоголем є одним з основних чинників насильства в шлюбі: 76% жінок, чий чоловік зловживає алкоголем, страждали від щонайменше 1 з 3 типів насильства з боку чоловіка, тоді як серед тих, чий чоловік не вживає алкоголь або вживає, але не напивається – 9% страждали від насильства.

Портрет жінок, уразливих до насильства, не змінився з 2007 року: найчастіше у досвіді насильства у шлюбі зізнавалися жінки 40-49 років, мешканки сільської місцевості, з середньою або незакінченою середньою освітою та низьким рівнем добробуту, а також ті жінки, чий батько бив матір, і ті, що вважають, що за певних обставин чоловік може бити дружину.

4.5 РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації, вироблені спільно з зовнішнім консультантом за результатами дослідження, можна умовно поділити на 5 категорій:

- Рекомендації щодо цільових груп жінок, на яку потрібно звертати особливу увагу при розробці та реалізації програм з протидії насильству в сім'ї;
- Рекомендації з протидії гендерним стереотипам, що передбачають обов'язок жінки підкорятися чоловіку, зокрема, стереотипам щодо допустимості насильства в сім'ї;
- Рекомендації з профілактики та протидії алкогольної залежності, що є одною з основних передумов для насильства проти жінок і насильства в сім'ї зокрема;
- Рекомендації з підвищення інформованості жінок про те, куди можна звернутися у випадках насильства і яким чином надається допомога;
- Рекомендації з підвищення ефективності системи реагування на насильство в сім'ї.

4.5.1 Рекомендації щодо цільових груп жінок, на яку потрібно звертати особливу увагу при розробці та реалізації програм з протидії насильству в сім'ї

МІНІСТЕРСТВУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НЕУРЯДОВИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

При плануванні діяльності з попередження насильства в сім'ї звертати особливу увагу на роботу з сім'ями, де чоловіки зловживають алкоголем, жінками 40-49 років, мешканкам сільської місцевості, з середньою або незакінченою середньою освітою та низьким рівнем добробуту, оскільки за результатами дослідження саме ці жінки є найбільш уразливими до насильства.

4.5.2 Рекомендації з протидії гендерним стереотипам, що передбачають обов'язок жінки підкорятися чоловіку, зокрема, стереотипам щодо допустимості насильства в сім'ї

За результатами дослідження 26% жінок, які вважають, що за певних обставин чоловік має право бити дружину, зізнавались у досвіді фізичного та/або сексуального насильства у шлюбі, тоді як серед жінок, що так не вважають, таких 14%. Заходи з протидії гендерним стереотипам, що передбачають обов'язок жінки підкорятися чоловіку, сприятимуть як профілактиці насильству в сім'ї, так і готовності жінок звертатися по допомогу у відповідних ситуаціях.

МІНІСТЕРСТВУ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Запровадити у шкільну програму обов'язковий курс стосовно прав людини, в який включити питання гендерної рівності та попередження насильства у сім'ї;

Запровадити у навчальну програму із журналістики обов'язковий курс для вивчення «Гендер і медіа»; а для правоохоронців – «Гендерна рівність і попередження насильства в сім'ї»; для державних службовців «Гендер і політика»;

Налагодити постійну гендерну експертизу навчальних програм, підручників та навчальних посібників для навчальних закладів.

МІНІСТЕРСТВУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НЕУРЯДОВИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

Проводити просвітницьку діяльність, яка б була спрямована на спростування гендерних стереотипів стосовно традиційного розподілу ролей, зокрема, на спростування стереотипів, що жінка повинна підкорятися чоловіку.

Проводити просвітницьку діяльність із питань попередження насильства в сім'ї, ініціювати більш активне залучення чоловіків до боротьби із насильством у сім'ї і до пропагування ідей гендерної рівності.

Активніше налагоджувати зв'язок із ЗМІ задля ефективного висвітлення своїх напрацювань у сфері попередження насильства у сім'ї.

ЗАСОБАМ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Виробити внутрішньоетичні принципи стосовно висвітлення питань насильства у сім'ї, гендерних стереотипів, гендерної нерівності тощо.

Приділяти більше уваги питанням гендерної (не)рівності та подоланню насильства у сім'ї.

Більш активно популяризувати щорічну кампанію «16 днів протидії гендерному насильству» (25 листопада – 10 грудня).

ДЛЯ УНІВЕРСИТЕТІВ

Запровадити до університетської програми певних напрямків підготовки чи то обов'язкового, чи вибіркового курсу стосовно питань гендерної рівності та попередження насильства у сім'ї; у разі необхідності (відсутності кадрів, які б змогли викладати такі курси) відправити на навчання потенційних викладачів і викладачок, або запросити на викладання кваліфіковані кадри.

4.5.3 Рекомендації з профілактики та протидії алкогольної залежності, що є одною з основних передумов для насильства проти жінок і насильства в сім'ї зокрема

МІНІСТЕРСТВУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТА НЕУРЯДОВИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

Здійснювати програми з профілактики та протидії алкогольної залежності, що за результатами дослідження є одною з основних передумов для насильства проти жінок і насильства в сім'ї зокрема.

4.5.4 Рекомендації з підвищення інформованості жінок про те, куди можна звернутися у випадках насильства, і яким чином надається допомога

За даними дослідження лише третина жертв фізичного та/або сексуального насильства звертаються по допомогу – отже, необхідно активізувати інформування жінок про те, яким чином жертвам насильства допомагає міліція, соціальні служби та громадські організації.

УПОВНОВАЖЕНОМУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ, МІНІСТЕРСТВУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НЕУРЯДОВИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

Привертати більшу увагу інформуванню громадян стосовно механізмів захисту жінок від насильства.

МІНІСТЕРСТВУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Вироблення інструкцій для дільничих міліціонерів щодо інформування членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися.

МІНІСТЕРСТВУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НЕУРЯДОВИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

Проводити просвітницьку діяльність із питань захисту від насильства проти жінок, приділяти увагу інформуванню про позитивні приклади надання допомоги жінкам у різних ситуаціях, гарячу лінію з запобігання насильству та алгоритм дій у випадку насильства.

ОРГАНАМ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Проводити просвітницьку діяльність із питань захисту від гендерного насильства.

4.5.5 Рекомендації з підвищення ефективності системи реагування на насильство в сім'ї

Жінки, що зверталися по допомогу до різних джерел, повідомили, що у випадку 33% звернень вони не отримали належної допомоги, у випадку 61% звернень допомога була надана, щодо решти звернень ситуація поки невідома. Для звернень до знайомих осіб (родичі, партнер або бойфренд, друзі, знайомі, сусіди, колеги по роботі) відповідне співвідношення складає 33% і 62%, а для звернень до професіоналів (найчастіше – до міліціонерів, а також до адвокатів, психологів, громадських організацій) – 32% і 58%. Отже, існує необхідність в удосконаленні системи реагування на насильство в сім'ї.

МІНІСТЕРСТВУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Запровадити здійснення на постійній основі навчання (як на рівні вищої освіти, так і підвищення кваліфікації) правоохоронців стосовно реагування на насильство в сім'ї.

МІНІСТЕРСТВУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА НЕУРЯДОВИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

При роботі з жертвами насильства обов'язково розпитувати про те, чи ставали діти свідками насильства і, якщо ставали, рекомендувати звернутися до дитячих психологів оскільки за даними дослідження жінки, чий батько бив матір, значно частіше страждають від насильства в сім'ї в дорослому віці, аніж ті, що не спостерігали насильства проти матері в дитинстві.

